

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Ege Kõrge

**PÕLVKONDADE ERINEVUSED KOGUKONNA,
VABATAHTLIKKUSE JA MITMEKULTUURSUSE
TAJUMISEL Y JA Z PÕLVKONNA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Liina Käär, MA

Pärnu 2020

Soovitan suunata kaitsmisele

Liina Käär

/digiallkirjastatud/

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht

Anu Aunapuu

/digiallkirjastatud/

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Ege Kõrge

/digiallkirjastatud/

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Muutused ja arengud kogukonna ja vabatahtlikus tegevuses ning mitmekultuursuse tajumisel maailmas ja Eestis lähtudes erinevate põlvkondade kogemusest.....	7
1.1. Erinevad põlvkonnad ning nende väärtuste kujunemine.....	7
1.2. Kogukonna ja vabatahtliku tegevuse arengud maailmas ja Eestis.....	12
1.3. Mitmekultuursus Euroopas ja Eestis	15
2. Uurimus põlvkondade erinevustest väärtuste ja ühiskondlike muutuste tajumisel, hoiakutest mitmekultuurse ühiskonna ja vabatahtliku ning kogukonnatöö kohta Y ja Z põlvkonna seas.....	19
2.1. Rahvastiku struktuur ja erinevad põlvkonnad Eestis	19
2.2. Uuringu meetod, valim ja läbiviimine.....	21
2.3. Uuringu tulemused	24
2.3.1. Väärtused	24
2.3.2. Muutused ühiskonnas	30
2.3.3. Mitmekultuursus Eestis	33
2.3.4. Kogukonna- ja vabatahtlik töö	35
2.4. Arutelu ja ettepanekud.....	38
Kokkuvõte	42
Viidatud allikad	44
Lisad.....	52
Lisa 1. Uuringu ankeet	52
Summary	60

SISSEJUHATUS

Noored on vanemaealistega võrreldes rohkemal määral muutustele avatud, nad on seiklushimulised ning uute ideede proovile panek on osa saavutusvajadusest; üle 30ne aastaste jaoks on oluline turvalisus, nii turvaline elukeskkond kui ka riiklik turvalisus, nad hindavad kõrgelt traditsioone (Kasearu & Trumm, 2013, lk 60).

Y põlvkond (nimetatud ka milleniaalideks) on sündinud aastatel 1980–1994 (McCrindle, 2014, lk 11) ning Z põlvkonna vahemik jääb aastatesse 1995–2009 (McCrindle, 2014, lk 14) ehk siis inimesed vanuses 11–25 ja 26–40. Varasemad põlvkonnad on: X generatsioon, Beebibuumi põlvkond ja Vaikiv põlvkond (Scholz & Renning, 2019, lk 5–6).

Uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ (Kiisel & Seljamaa, 2017, lk 403) tulemustest võib leida infot Eesti noorte kohta, näiteks 12 aasta taguse ajaga võrreldes on tänaste noorte elustiil aktiivsem ja mitmekülgsem. Lisaks on kirjeldatud, kuidas noored eelistavad luua sidemeid mõtlemiselt enda sarnaste inimestega, kuna infot tuleb järjest rohkem juurde ning sarnased inimesed vähendavad nende jaoks infotöötuse hulka. Selline tegutsemisviis toob kaasa paljude erinevate gruppide moodustumise, millede vahel pole häid ühendusteid ega ka omavahelist tõlkimisvõimekust suhtlemisel (Kiisel & Seljamaa, 2017, lk 405). Y põlvkond on enamike uuringute andmetel huvitatud materiaalsest hüvedest, nad on enesekesksed ning eelistavad kasu saamist oma tegemistes (Twenge; Twenge, Konrath, Foster, Campbell, & Bushman, viidatud Ng, Gossett, & Winter, 2016, lk 416 vahendusel). Neile vastandub vanem põlvkond, kelle jaoks tähendab riigi heaks töötamine kindlat töötasu ja traditsioonilisi käitumismustreid (Ng *et al.*, 2016, lk 419–420). On selge, et erinevatest põlvkondadest pärit inimesed erinevad üksteisest nii väärtuste, hoiakute kui käitumise poolest. See kajastub kõigis eluvaldkondades, sealhulgas ka hoiakutes mitmekultuursusesse, kogukondlikku eluviisi ja vabatahtlikku tegevusse.

Vabariigi Valitsuse (2019) andmetel on 2017. aasta seisuga Eestisse ümberpaigutatud ja -asustatud 161 inimest. Uuringus eestlaste hoiakute kohta pagulaste suhtes (Voog, 2016, lk 20) on välja toodud, et 15–34-aastaste isikute arvamus kattub väite osas „Erineva kultuuritaustaga inimesed rikastavad meie kultuuri“, samas kui 35–49-aastased vastajad ei nõustu enamasti selle väitega.

Uuringus (Käger, Lauring, Pertsjonok, Kaldur, & Nahkur, 2019, lk 7) vabatahtlike kaasamise kohta on öeldud, et mida paremini mõistetakse erinevate gruppide erinevusi ja rühmasiseseid sarnasusi, seda tõhusamaid meetmeid nende inimeste kõnetamiseks ja vabatahtlikuna kaasamiseks on võimalik välja töötada. Kogukondlikus tegevuses on aktiivseid osalisi nooremate inimeste (kuni 20-aastased) seas vähesel määral, enamus tegutsejaid on vanuses 21–40, kes moodustavad viiendiku kogukondlikes liikumistes (Vihma & Lippus, 2014, lk 21). Samas uuringus on välja toodud, et vabatahtlike kaasamine organisatsioonides on pigem juhuslik tegevus (Vihma & Lippus, 2014, lk 23).

Eelnevalt välja toodud info annab tunnistust, et erinevatel generatsioonidel on isesugused hoiakud, samas pole teada kuidas suhtuvad nooremad inimesed Eesti ühiskonnas toimuvatesse protsessidesse ning kas ja mil viisil on võimalik kasutada nende potentsiaali kohaliku elu edendamiseks.

Lõputöö eesmärgiks on uurida Y ja Z generatsiooni arvamusi seoses kogukondlikkuse, vabatahtliku tegevuse ja mitmekultuurilisusega ning sellest tulenevalt teha ettepanekuid vabatahtlikku- ja kogukonnatööd pakkuvatele organisatsioonidele Z generatsiooni kaasamiseks. Samuti pööratakse tähelepanu kahe põlvkonna erisuste ning sarnasuste nimetamisele. Oluline on teada saada Y ja Z põlvkonnale tähtsad väärtused ja arvamused ühiskonnast. See annab infot kõikidele generatsioonidele ning võib vähendada arusaamatusi erinevate põlvkondade omavahelises suhtluses ning annab vabatahtlikku- ja kogukonnatööd tegevatele organisatsioonidele infot uute abistajate kaasamiseks just Z generatsiooni seast. Seesugune info võib olla tulevikus kasulik ka erinevatele õppeasutustele ja tööandjatele. Info Z põlvkonna suhtumisest mitmekultuursesse ühiskonda on kasulik koolidele, erinevatele noorteorganisatsioonidele kui ka noori kaasavatele asutustele, sest aitab paremini planeerida noortega tehtavat tööd seoses rahvusvaheliste projektide, kultuuri ning ühiskonna temaatikal. Mida rohkem omavad vanemad põlvkonnad infot Z põlvkonna väärtuste ja hoiakute osas, seda suurema

tõenäosusega suudetakse vältida põlvkondade vahelist konflikti ning kaasata noori nii kogukondlikesse kui teistesse tegevustesse.

Lähtudes töö eesmärgist on autor sõnastanud järgmised uurimisküsimused:

- Mille poolest erinevad Y ja Z põlvkonna väärtused elus?
- Millisena tajuvad Y ja Z põlvkonnad muutusi ühiskonnas?
- Millised on Y ja Z põlvkonna hoiakud kogukonda, vabatahtlikku töösse ja mitmekultuurilisusesse ühiskonnas?

Uurimisülesanded:

- anda kirjandusülevaade Y ja Z põlvkonna kohta, ülevaade kogukonna- ja vabatahtlikust tööst välisriikides ja Eestis, mitmekultuursusega seonduvast ning selgitada väärtuste ja hoiakute olemust;
- kavandada ja viia läbi uuring Y ja Z põlvkonna seas;
- tulemuste analüüs ja arutelu;
- ettepanekute tegemine vabatahtlikku tööd pakkuvatele organisatsioonidele kaasamaks Z generatsiooni kogukonna- ja vabatahtlikusse töösse ning soovitude andmine põhi- ja keskkoolidele noorte aktiivsemaks kaasamiseks nii õppetöösse kui ka koolivälistes tegevustesse.

Töö koosneb kahest osast, mis jagunevad alapeatükkideks. Esimeses osas antakse ülevaade migratsioonist ja mitmekultuursest ühiskonnast, kultuurikonfliktidest ning olemasolevast olukorrast maailmas ja Eestis, nende teemadega seotud hoiakutest ja väärtustest. Samuti selgitatakse põlvkonna mõistet, räägitakse hoiakutest ja väärtustest ning kirjeldatakse vabatahtliku- ja kogukonna töö olemust ning hetkeseisu Eestis ja välismaal. Teises osas kirjeldatakse uuringut ning antakse ülevaade tulemustest.

1. MUUTUSED JA ARENGUD KOGUKONNA JA VABATAHTLIKUS TEGEVUSES NING MITMEKULTUURSUSE TAJUMISEL MAAILMAS JA EESTIS LÄHTUDES ERINEVATE PÕLVKONDADE KOGEMUSEST

1.1. Erinevad põlvkonnad ning nende väärtuste kujunemine

Erinevatel ajajärgudel sündinud ja üles kasvanud inimesed on oma vaadetelt erinevad, ehk siis iga järgnev põlvkond õpib midagi eelnevalt, kuid lisaks omistab endale vajalikud põhimõtted, mis on sel perioodil ühiskonnas toimimiseks vajalikud. Põlvkonnana määratlemise eelduseks on samades ühiskondlikes tingimustes sündinud ja üles kasvanud inimeste selge eristumine teistest, nii noorematest kui ka vanematest vanusegruppidest (Kalmus, Lauristin, & Masso, 2017, lk 621). „Eesti keele seletava sõnaraamatu“ kohaselt omab sõna „põlvkond“ (2009) mitmeid tähendusi: 1) ühest esivanemast põlvnevad sugulased; 2) samaaegselt elavad ning sarnaste kogemustega hulk inimesi; 3) omaette arengujärgu moodustavad tooted. Kasutusel on ka sõna „generatsioon“ mille definitsioon vastab sõnale „põlvkond“ ja „sugukond“. Käesolevas töös kasutatakse peamiselt kahte väljendit (generatsioon ja põlvkond) ning lähtutakse seletusest, mille puhul moodustub põlvkond samal ajajärgul elavatest inimestest ning kes omavad sarnaseid elukogemusi. Karl Mannheimi teooria kohaselt on põlvkonna määramisel lisaks geograafilise asukoha olemasolule ja vanuselisele jaotusele tegemist peamiselt teatud tüüpi kollektiivse lähenemisega (Spahiu, 2016, lk 75).

Eristatakse mitmeid põlvkondi, näiteks Vaikiv põlvkond (1929–1949) kelle täiskasvanuks saamist kujundasid Teine maailmasõda ning Ülemaailmne majanduskriis (McCrindle, 2014, lk 60); Beebibuumi põlvkond (1950–1964) keda mõjutasid Vietnami sõda, Woodstocki kontsert ja inimese maandumine Kuule (Scholz, 2019, lk 6).

Generatsioon X (1965–1979) on kasvanud üles heitlikel materialistlikel aegadel nagu buumi aeg ja 80ndate majanduslangus (Krywulak & Roberts, viidatud Khera & Malik, 2014, lk 66 vahendusel); Y generatsiooni (1980–1994) olekut kujundas infotehnoloogia kiire areng— arvutite ilmumine tavakasutusse ja interneti kasutusele võtmine (Scholz, 2019, lk 6). Z põlvkond (1995–2009) ei tea mida tähendab interneti- ja tehnoloogiavaba elu, kus on võimalik info kiirelt kätte saada (McCrindle, 2014, lk 71–72). Kõige uuemat generatsiooni nimega Alfa (sündinud 2010) usutakse saavat eelmistest põlvkondadest haritumateks, samuti saavutavad selle generatsiooni esindajad vaimse küpsuse varakult (Nagy & Kölcsey, 2017, lk 111). Eesti ajalugu silmas pidades saab põlvkondi eristada siinsete sündmuste järgi (Niiberg, *s.a.*):

- 1) Sulaaja põlvkond (1937–1951) – nende kujunemisaastad jäid Nõukogude Liidu sulaperioodi, mille jooksul muutus keskne võim ja vaated liberaalsemaks. Selle põlvkonna inimesed on praktilised ja omavad tugevat tööeetikat;
- 2) Stagnatsiooniaja põlvkond (1952–1966) – mille kujunemisaastad jäid Nõukogude Liidu kõige rahulikumasse ajajärku. Selle põlvkonna sisse mahub veel väiksem alapõlvkond ehk Võitjate põlvkond (sündinud 1960ndate esimesel poolel). Üldisemalt iseloomustab neid armastus töö vastu, truudus ja teotahe;
- 3) Üleminekuperioodi põlvkond (sündinud 1967–1981) – nad kujunesid muutuste perioodil. Neid iseloomustab sõltumatus ja hea suhtlemisoskus, nad hindavad uuendusmeelseid lahendusi;
- 4) Vaba Eesti põlvkond (1982–1999) – nende kujunemisaastad möödusid taasiseseisvunud Eestis. Selle põlvkonna esindajate jaoks on oluline personaalne areng ning valmisolek töötamiseks grupis;
- 5) Z põlvkond (sündinud 2000– ...) – nende kujunemisaastad on kohe kätte jõudmas. See on eelnevalt kirjeldatutest ainuke põlvkond, mis sobitub vaba maailma põlvkondade mudeliga. Seda generatsiooni iseloomustavad väga head oskused digitaalsetes keskkondades toimetamiseks, samuti suudavad nad mitmeid ülesandeid samaaegselt läbi viia.

Iga põlvkond on kujunenud teatud ajaperioodil, mida on mõjutanud sel hetkel valitsenud kultuur ning toimunud sündmused. Nõnda on kujunenud ka põlvkondi iseloomustavad väärtused.

Sotsiaalmajandusliku turvalisuse perioodidel üles kasvanud põlvkonnad õpivad selliseid postmodernistlikke väärtusi nagu egalitarism, mitmekesisuse tolereerimine ja eneseületus (Cogin, 2012, lk 2270). Uuringuaruande (Ainsaar & Strenze, 2019) „Väärtused kui inimvara ja nende seos ühiskonna arenguga“ kokkuvõtte teoreetilise käsitluse osas on kirjeldatud väärtuste kujunemist (lk 8):

Sotsialiseerumise hüpotees väidab, et inimeste väärtused kujunevad välja kasvueas, ja neid kujundavad tugevasti sel ajal kehtivad tingimused. Samades sotsiaalsetes tingimustes või samal ajal sündinutel (samasse põlvkonda kuulujatel) on sarnaste kogemuste tõttu suur tõenäosus samasuguste väärtuseelistuste väljakujunemiseks. Väärtused võivad ühiskonnas küll muutuda ühiskonna jõukuse kasvades, kuid seda eelkõige põlvkondade asendumise läbi.

Tänapäeval usutakse, et väärtused kujunevad välja noores eas seoses enda ühiskonda asetamise katsetustega. Muutused ühiskonnas valitsevate väärtuste osas toimuvad pikema perioodi jooksul kuna samal ajal toimub keskkonnas mitmeid muutusi. Samas on mõnikord väärtuste ümberhindamise taga ühiskonnas toimuvad järsud sotsiaalsed sündmused. Senisest erinevate sotsiaalsete tingimuste korral loobutakse endistest väärtustest ja otsitakse toimetulekuks sobivamaid väärtusi. (Rämmer, 2019, lk 1358-1359)

Lähtudes sotsioloogilisest aspektist tähendavad sotsiaalsed muutused sotsiaalse struktuuri mehhanismide muutumist, mida iseloomustavad muutused kultuurisümbolites, käitumisreeglites, või väärtussüsteemides ning suhetes üksikisikute ja rühmade vahel (Wilterdink & Form, 2019). Sotsiaalsed muutused võivad areneda paljudest erinevatest allikatest, sealhulgas kontaktidest teiste ühiskondadega, muutustest ökosüsteemis, tehnoloogilistest muutustest, rahvastiku juurdekasvust. Ühiskondlikke muutusi õhutavad ka ideoloogilised, majanduslikud ja poliitilised liikumised (Wilterdink & Form, 2019). Eesti iseseisvuse taastamine pani aluse ühiskonna terviklikele muutustele institutsionaalsetes süsteemides (poliitilised, majanduslikud, ideoloogilised, kultuurilised), suhetes, tegevusvõimalustes ja reeglites (Lauristin *et al.*, 2017, lk 15).

Väärtusi on kirjeldatud (Rokeach, viidatud Raudsepp, 2011, lk 10 vahendusel) läbi neid iseloomustavate joonte: 1) väärtused esindavad märkimisväärseid eesmärgi või üldisi sisemisi standardeid; 2) väärtused on järjestatavad nende tähtsuse järgi, moodustavad

süsteemi; 3) väärtuste süsteem on kui standard mille kaudu luua ja väljendada suhtumist, valida tegevusi ja neid ratsionaliseerida.

Shalom H. Schwartz (2012) on välja töötanud väärtuste klassifikatsiooni, mille kohaselt tähendab ühe väärtuse saavutamine võimalikku konflikti mõne teise väärtusega, näiteks edukuse saavutamine võib kahjustada heatahtlikkuse valdkonda (Schwartz, 2012, lk 8). Järgnevast tabelist 1 on leitavad kümme väärtuste kategooriat ning nende eesmärgid ja sisu. Tabel on koostatud autori poolt kasutades Schwartzi väärtuste teooriat.

Tabel 1. Väärtused Shalom H. Schwartzi järgi

Väärtuse kategooria	Eesmärk	Väärtused
Enese suunamine	Iseseisvus läbi tegevuse	Loovus, vabadus, eesmärkide seadmine, uudishimu, iseseisvus
Stimulatsioon	Põnevus, uudsus ja väljakutsed elus	Mitmekesine elu, põnev elu, julgus
Hedonism	Nauding või meeleline rahulolu enda jaoks	Nauding, elu nautimine, eneseteadlikkus
Saavutus	Personaalne edu läbi pädevuste esitamise lähtuvalt sotsiaalsetest standarditest	Auahnus, edukus, suutlikkus, mõjukus
Võim	Sotsiaalne staatus ja prestiiž, kontroll inimeste ja ressursside üle	Autoritaarsus, rikkus, sotsiaalne võim
Turvalisus	Ohutus, harmoonia ja stabiilsus ühiskonnas, suhetes või iseendas	Sotsiaalne kord, perekonna turvalisus, riiklik turvalisus, puhtus, eelistuste vastastikune rakendamine
Kooskõla	Tegevuse piiramine, kalduvused ja impulsid mis tõenäoliselt pahandavad või teevad haiget teistele ja rikuvad sotsiaalseid norme	Kuulekus, enesedistsipliin, viisakus, vanemate ja vanemaealiste austamine
Traditsioon	Austus, pühendumus, vastuvõtlikkus ideede ja kommetega kohalikus kultuuris või regioonis	Traditsioonide austamine, alandlikkus, pühendumine
Heatahtlikkus	Nende inimeste heaolu säilitamine ja parandamine, kellega on sageli isiklikud kontaktid (grupisisene)	Abivalmis, aus, andestav, vastutustundlik, lojaalne, tõeline sõprus, küps armastus
Universaalsus	Mõistmine, väärtustamine, sallivus ja kaitse kõigi inimeste heaolu ja looduse eest.	Sotsiaalne õigus, võrdsus, maailma rahu, ilumaailm, ühtsus loodusega, tarkus, keskkonna kaitse

Allikas: Schwartz, 2012, lk 5–7

Väärtuskasvatavate (Sutrop & Kraav, 2010, lk 124) olulisust tajuvad Eesti koolinoored järgmiselt: esmasteks ja peamisteks väärtuste edasi andjaks peetakse vanemaid, teisele kohale asetuvad sõbrad ning kolmandana tajuvad noored õpetajate mõju väärtuste kujundamisel.

Ülemaailmne kolme põlvkonna seas läbi viidud 18 000 osalejaga küsitluse kokkuvõte annab teavet generatsioonide ootuste kohta tööturul: 69% Z põlvkonna töötajatest eelistab personaalset juhendamist veebipõhisele õppele, 21% Y põlvkonna esindajatest soovib veebikeskkonna põhist juhendamist mitte personaalset õpet (Bresman & Rao, 2017). Varasema uuringu (Regan, FitzGerald, & Balint, 2013, lk 97) tulemusena selgus, et Ameerika Ühendriikides aastatel 1965–2000 sündinud inimesed ei tunne muret interneti ja arvutiga seonduvate ohtude osas. Y generatsioon ootab töökeskkonnalt pigem isiklikku arengut ja väljakutseid esitavat tööd (Eisner, viidatud Lub, Bijvank, Bal, Blomme, & Schalk, 2012, lk 556 vahendusel).

Nõukogude Eestis ilmavalgust näinud inimestele on tähtis vabadus ja selle tunnetamine ning võrdsus ja tolerants, kuid kümnendi jagu hiljem sündinud kodanikele on oluline truudus, uudsus, vabadus ning nad ei pea tähtsaks reeglite järgimist ega tolerantsust (Lilleoja & Raudsepp, 2016, lk 59). Indias üles kasvanud Y põlvkonnale on oluline teha tööd, mis pakuks vabadust isiklike ja sotsiaalsete kohustuste täitmiseks, neile on tähtis ka materiaalne kindlustatus ja traditsioonilised väärtused mida edasi kanda oma lastele (Khera & Malik, 2014, lk 74).

2016. aastal Eesti noorte seas läbi viidud uuring paljastas, et 41% nooremaealistest kodanikest huvitub sõpradega aja veetmisest, nende jaoks on oluline ka perekond ja iseendaks jäämine. Sama uuringu kokkuvõttes on välja toodud, et suuruselt teine hulk vastajaid kuulus nautlejate gruppi, kellele ei meeldi reeglid ning nad eelistavad vabadust (Kriger, 2017, lk 8). Kolmandasse segmenti koonduvad selle küsitluse andmetel hoolijad, 15% vastanuist, kelle jaoks on tähtsal kohal pere ning kes soovivad panustada ühiskonna kestvusesse. Neile on oluline keskkonna hoidmine ja nad peavad loomulikuks, et need, kes on elus midagi saavutanud annavad ühiskonnale osa tagasi (Kriger, 2017, lk 7–8). Noorematele põlvkondadele on oluline omada mitmekesiseid väärtusi, vanemad generatsioonid kasutavad pigem traditsioonilisi mõttemustreid (Vihalemm, Lauristin, Kalmus, & Vihalemm, 2017, lk 707).

Nii nagu mõjutab aeg ja selles toimuvad sündmused põlvkondi, tekivad väärtused generatsioonide ja sündmuste koosmõjul. Nooremad inimesed, uuemad põlvkonnad on avatud mitmekesisele elule ja erinevatele ideedele samas kui vanemad generatsioonid peavad lugu stabiilsusest ja traditsionaalsetest väärtustest.

1.2. Kogukonna ja vabatahtliku tegevuse arengud maailmas ja Eestis

Kogukonnaks loetakse ühes konkreetses piirkonnas elavaid inimesi või inimesi, keda peetakse ühiseks koosluseks huvide, sotsiaalse grupi või rahvuse tõttu, sotsiaalmeedia kontekstis moodustab kogukonna grupp inimesi, kellel on sarnased huvid või kes soovivad koos midagi saavutada (Community, 2020). Eesti keeles märgib sõna „kogukond“ ühtehoidvat eneseteadlikku gruppi, kel on enamasti ühine siht, samas on mõiste „kogukond“ omandanud lisastaatuse, mis viitab kõigele kohalikule, enamasti tähendab see maaelulist olekut (Annist, 2011, lk 16). Rahvusvahelise projekti SIBREC (*Social Inclusion in the Baltic Sea Region through Ecovillages and Communities*) raames määratleti ka kogukonna mõiste: „kogukond on inimeste kooslus, mis väärtustab sotsiaalset, kultuurilist, ökoloogilist ja majanduslikku jätkusuutlikkust“ (Narusson, 2017, lk 23). Kogukonna tunnusteks on: 1) võrgustik, mis tekib gruppi moodustavate isikute omavahelistest reaktsioonidest; 2) oma keelel ja traditsioonidel baseeruv kultuur, mis kasvab välja samasuguste väärtuste, tähenduste ja käitumisnormide kogumist, mida seob ühine minevik ning sellest tulenev omapära (Tammert, 2019, lk 44–45).

Uuringu (Christens & Dolan, 2011, lk 544) tulemused toovad välja positiivse tõsiasja, et noorte algatused, mis ühendavad noorte arengut, kogukonna arengut ja sotsiaalseid muutusi, mõjutavad nii üksikisikut kui ka kogukonda. Eestis 2014. aastal kogutud andmete põhjal on teada, et peamised kogukonnad, selle aktiivsed liikmed, on moodustunud 40–60-aastastest isikustest, vähemal määral leidub ka 20–40 eluaasta vahel tegutsevaid aktiivseid inimesi, viiendik kogukondadest on noore koosseisuga ehk siis kohalikku elu edendavad mõnedes piirkondades peamiselt 20–40-aastased kodanikud (Vihma & Lippus, 2014, lk 21).

Sotsioloogiliste käsitluste järgi on kodanike aktiivsust tõlgendatud pigem privaatse terminina mitte avaliku eesmärgina (Kivisto, 2011, lk 125). 80ndatest aastatest alates on

kasutatud mõistet „kodanikuühiskond“ erinevates aruteludes näiteks demokraatia, poliitikas osalemine, uued kodanike liikumised, vabatahtlikud organisatsioonid samuti alternatiivsete võimaluste leidmiseks sotsiaalteenuste ja heaolu tagamiseks (Lagerspetz, 2018, lk 155).

Vabatahtliku tegevuse iseloomu selgitamiseks sobib kõige paremini 2009. aastal uuringu jaoks kirja pandud definitsioon: „Vabatahtliku tegevuse all mõeldakse oma aja, energia või oskuste pakkumist vabast tahtest ja rahalist tasu saamata peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ning rahalisi või esemelisi annetusi ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.“ (Möller, Ender, & Mänd, 2009, lk 6).

Vabatahtlikul tegevusel on võtmeroll peamiste ülemaailmsete probleemide lahendamisel nagu linnastumine, keskkonna halvenemine, suurenenud ränne ja demograafilised muutused (Grandi, Lough, & Bannister, 2018, lk 4). Vabatahtlik- ja kogukonnatöö on tulevikus üha rohkem tähtsust omav koostöö vorm, näiteks hoolekande alal nähakse võimalusi ressursside paremaks kasutamiseks, mis ühendab ühiskonna vajaduse ning tagab teenuste kvaliteedi vabatahtlike abiga (Käger *et al.*, 2019, lk 5). Ka teenuste personaliseerimine (OSKA, 2016, lk 12) ja toetatavate teenuste vajaduse kasv (OSKA, 2016, lk 10) määrab tulevikus suurenenud vajaduse töötajate osas, samas kui hooldustöötajate vanus on üle 50 eluaasta (OSKA, 2016, lk 10) ning koolitusvajaduse pakkumise ja nõudluse vahe on negatiivne (OSKA, 2016, lk 22). Hoolekandealast koostöö vajadust abivajajate, kogukonna ja vabatahtlike vahel tajutakse Eestis ka riiklikul tasemel (Riigikantselei, 2017, lk 6).

Vabatahtlikus töös osalemise uuringu kokkuvõtte (Käger *et al.*, 2019) kohaselt on Eestis vabatahtlik töö tõusvaks trendiks, kuid mille potentsiaali pole veel suurel määral kasutatud. Vabatahtliku tööga tegelevate inimeste hulk on suurenenud võrreldes 2013. aastaga 31%-lt 49%-le ja enamasti tehakse vajalikke töid oma kogukonna parendamiseks (kohaliku elu edendamine) ning ka keskkonnakaitse valdkonnas (Käger *et al.*, 2019, lk 30). Võrreldes Eestiga on Ameerika Ühendriikides vabatahtlike arv languses (Cho, Bonn, & Han, 2018, lk 1). Euroopa vabatahtlikku tegevust kirjeldava aruande kohaselt on Küpros, Belgia ja Prantsusmaa keskendunud leidmaks lahendust, kuidas kaasata senisest enam vabatahtlikke noorte seast, neid osaleb erinevates tegevustes vähesel määral võrreldes vanemate generatsioonidega (GHK, 2010, lk 229).

Z põlvkonna jaoks on vabatahtliku töö tegemise juures olulisel kohal uute teadmiste omandamine ja oskuste õppimine tulevase karjääri tarbeks, samas kui teatud sotsiaalsete gruppidega koostöö pole neile oluline (Cho *et al.*, 2018, lk 12). Ka Eestis on 15–49-aastased elanikud huvitatud vabatahtliku tööga tegelemise juures eelkõige uute teadmiste, kogemuste ja oskuste omandamisest (Käger *et al.*, 2019, lk 42). Venemaa noored arendavad kodanikuaktiivsuse ja vabatahtliku tegevuse kaudu suhtlemisalaseid kompetentse ning õpivad uusi sotsiaalseid oskusi suurendades seeläbi väljavaateid oma tulevase töökoha osas (Nezhina, Petukhova, Chechetkina, & Mindarova, 2018, lk 273), mis on sarnane nii Eesti kui Ameerika noorte vaadetega. Venemaa noorte ja noorte täiskasvanute motiiviks vabatahtliku töö tegemise juures on vajadus olla kasulik ja aidata abivajajaid, 18–24-aastaste vastajate seast moodustus see osa 48% ja vanemate inimeste puhul 58% (Nezhina *et al.*, 2018, lk 276).

Uussisserändajana (Kohanemisprogramm, 2014, § 2) märgitakse isik, kes on Eestis elanud vähem kui viis aastat ning kel on antud elamisluba või on ta rahvusvahelise kaitse saaja. Paljudel Eestisse saabunud ehk uussisserändajatel on olemas vabatahtlikuna töötamise kogemus (Käger *et al.*, 2019, lk 60). Peamisteks põhjusteks vabatahtliku töö tegemiseks on uussisserändajate jaoks järgimised: 1) vaba aja sisustamine ning uute kohtade avastamine; 2) kontaktide loomine ja kogemuste omandamine; 3) kogukonna heaks panustamine ja kohaliku eluoluga tutvumine sisseelamise perioodil (Käger *et al.*, 2019, lk 61).

Viimase 20 aasta jooksul on vabatahtliku tegevuse struktuur kogu maailmas laienenud hõlmates erinevaid protsesse: vabatahtliku tegevuse parem reguleerimine, vabatahtliku tegevuse suurem tunnustamine poliitika kujundamisel, uued vabatahtlike kavad ja koordineerivad organisatsioonid, vabatahtlike võimaluste mitmekesistamine ning linnastumise ja tehnoloogiaga seotud muutused (Grandi *et al.*, 2018, lk 10). Muutumas on vabatahtliku töö vormid: tekkinud on virtuaalne- ja mikrovabatahtlikkus professionaalse vabatahtlikkuse kõrvale (Käger *et al.*, 2019, lk 6).

Nii kogukonda kui ka vabatahtlikku tööd puudutavad tegevused on muutunud kogukonnapõhisest kaasatusest muuhulgas ka maailma- ja internetipõhiseks liikumiseks, sest pea igal ühel on võimalik erineval viisil oma panus anda. Nooremad inimesed peavad

vabatahtlikus tegevuses osalemise juures oluliseks uusi teadmisi ja kogemuste hulka, see kehtib ka Eesti noorte suhtumise kohta.

1.3. Mitmekultuursus Euroopas ja Eestis

Mitmekultuursus väljendab olukorda, kus riigis pole erinevad kultuurigrupid moodustanud uut kultuuri, segunemist etniliste gruppide vahel pole toimunud (Aasa, 2013, lk 5). Üldiselt tähendab mitmekultuursus olukorda, kus inimesed, kellel on erinevad harjumused, kombed, traditsioonid, keeled ja/või usundid, elavad üksteise kõrval samas sotsiaalses ruumis, soovides säilitada oma erinevuste olulisi aspekte ja väljendada seda avalikult (Colombo, 2015, lk 801).

Rände ehk migratsiooni tagajärjed ühiskonnas sõltuvad sellest, kuidas immigrandid suhestuvad nende jaoks uudse ühiskonnaga, samas muudavad rändajad ühiskonda mitmekesisemaks – niiviisi luuakse paremad võimalused, tekivad ajendid muutusteks ja suurenevad valikud (Collier, 2018, lk 67). Migrandid toovad uude kultuuri saabudes kaasa ka nende endi jaoks varasemalt tuttavad moraalinormid (Collier, 2018, lk 73). Sisserändajatest vähemusi kirjeldatakse enamasti rühmadena, kes otsustavad paremate elutingimuste otsimisel vabatahtlikult elukohta vahetada (Sarapina, 2019, lk 16). Eelnevalt välja toodud väidete põhjal saab teha järelduse, et mitmekultuurilisus tekib erinevate rahvuste liikumise tõttu ning nende koosseksisteerimisel ühel territooriumil, kuid neil igaühel on oma kultuur ning erinev suhtumine ühiskonda ja selle toimimisse.

Kahe viimase põlvkonna jooksul on kogu Euroopas aset leidnud mitu massilise rände lainet: Teise maailmasõja põhjustatud rahvastiku ümberasumine, mitmed tööjõuränded aastatel 1950–1970, välistööjõu massiline „sissevedu“ 1970ndatel ja 1980ndatel ning kommunismi kokkuvarisemisele järgnenud massilised ida-lääne päritolu isikute liikumised (Lesińska, 2014, lk 40). Rändevood Euroopasse suurenesid 2014. aastal, 2015. aasta suve lõpuks oli Ungari registreerinud 142 649 ebaseaduslikku piiriületust, peamiselt saabuti sinna Vahemere kaudu Süüriast, Afganistanist ja Iraagist sooviga saada rahvusvahelist kaitset (Euroopa Komisjon, 2015, lk 2). 2015. ja 2016. aastal ületas Euroopas asüüli taotlejate arv (aasta kohta) ühe miljoni piiri (Kancs & Lecca, 2017, lk 1).

Mõiste „uussisserändaja“ kõrval eksisteerib veel sõna „pagulane“. Pagulane on isik kes on põgenenud oma kodumaalt, kuna teda kiusatakse taga rassi, usulise kuuluvuse, rahvuse või poliitiliste vaadete tõttu, samuti kui on kiusamise põhjuseks kuulumine mõnda sotsiaalsesse gruppi, lisaks on talle antud kaitse Genfi pagulasseisundi konventsiooni alusel (Riigikontroll, 2016, lk 6). Pagulaste integreerumise ja kohanemise tase sõltub paljudest teguritest, sealhulgas rände eelsetest kogemustest, kodumaalt lahkumise protsessist ning saabumisjärgsetest kogemustest ja keskkonnast (Robila, 2018, lk 2).

On kirjeldatud, et läänelikes ühiskondades on tekkinud olukord mille puhul sisserändajaid, eriti ebaseaduslikke sisserändajaid ja „võltse“ varjupaigataotlejaid, süüdistatakse sihtkoha riigi heaolu ärakasutamises, vastumeelsuses integratsiooni osas ja suurenenud kuritegevuse määras. Kõik see loob sisserändajate suhtes vastuseisu ja vihkamise õhkkonna ning loob soodsa pinnase seadusemuudatuste tekkeks, mis puudutavad sisserännet ja sisserändajate õigusi piiravat poliitikat. (Colombo, 2015, lk 812)

Lühiajaliselt on sisserände mõju majandusele pigem negatiivne, kuid pikemaajaliselt tajutakse positiivse suunana pagulaste rolli Euroopa Liidus töökohtade ja majanduskasvu edendamisel, kuna sisserändajad võivad täita teatud kvalifikatsiooninõudeid vabadel ametikohadel (Kancs & Lecca, 2017, lk 38). Saksamaal on mõned pagulastele suunatud vabatahtlike programmid käigus tänu endistele põgenikele, kes on end riigis juba piisavalt sisse seadnud (Hindy, 2018, lk 7), et panustada veidi enam kui ühiskond neilt ootab. Ka kõrghariduse omandamine uues asukohas on osutunud võimalikuks kuna olemasolev olukord on pakkunud rohkem võimalusi, kui nende kodumaal võimalikuks sai (Hindy, 2018, lk 15).

ÜRO Pagulasameti (UNHCR) poolt kogutud statistika põhjal on võimalik veenduda, et 2016. aastal lisandus Euroopa mõjukamate või head sotsiaalkaitset pakkuvate riikide rahvastiku kooslusesse suurel hulgal pagulasi: Soomes oli põgenikke, asüülitaotlejaid, staatuseta isikuid kokku 26 672 isikut; Saksamaal oli vastavate näitajate arv aga 1 268 845 (UNHCR, 2017, lk 7). Hispaanias oli sama aasta lõikes lisandunud põgenikke, asüülitaotlusi esitanud isikuid ning staatuseta inimesi kokku 34 360; Inglismaal oli see arv 165 843 (UNHCR, 2017, lk 9). 2018. aastal moodustasid põgenikud ja muud sisserändajad 14% praegusest Ühendkuningriigi elanikkonnast, avaliku arvamuse

kohaselt pooldatakse sisserännet, kuid samal ajal ei soovita pagulasi aidata (Holloway, Smart, Foresti, & Leach, 2019, lk 1). Ülemaailmse pagulastesse suhtumise uuringu (Kaur-Ballagan, Peel, & Holden, 2019) tulemuste kohaselt pooldab sõjapõgenike vastuvõtmist 69% hispaanlastest ja 72% Inglismaa kodanikest (Kaur-Ballagan *et al.*, 2019, lk 5). Riigipiiride sulgemise vajalikkust tajub Saksamaal 45% elanikest ning Hispaanias on see osamäär 35% (Kaur-Ballagan *et al.*, 2019, lk 5). Kui arvamus puudutab pagulaste edukat integreerumist ühiskonda, siis ollakse suhtumiselt pigem tagasihoidlikud, näiteks Hispaanias pooldab sellist mõtet 38% vastanutest, Saksamaal on see arv vaid 31%. Samas Suurbritannias leidub integreerumise osas positiivselt meelestatud kodanikke 45% (Kaur-Ballagan *et al.*, 2019, lk 8).

Statistikaameti andmete põhjal on võimalik tõdeda, et Eestis elas 2019. aastal muid rahvusi (siia hulka ei kuulu Eestis elavad venelased) kokku 71 483 inimest ja teadmata rahvusest inimesi leidis Eestis 17 410 (Statistikaamet, 2020a). Kõige suurem elanike arvu muutus on aasta jooksul toimunud just teadmata rahvuste hulgas: võrreldes 2018. ja 2019. aastat on näha, et selles ajavahemikus on Eestisse elama asunud 2496 inimest.

2015. aastal oli Eesti vabatahtlikult nõus Euroopa Liitu rändekriisi leevendamiseks aitama, 16.09.2015 moodustati Pagulaspoliitika koordinatsioonikogu mis koostas tegevuskava põgenike vastuvõtmiseks Eestis (Riigikantselei, 2015, lk 5). Rahvusvahelise kaitse saanud isikud läbisid esialgu kohanemisprogrammi ja keeleõppe, hiljem suunati nad lõimumisprogrammi (Riigikantselei, 2015, lk 17), et tagada uute elanike igakülgne kohanemine. Vabariigi Valitsuse andmetel on ajavahemikus märts 2016 – juuli 2017 Eestisse ümber paigutatud 161 inimest kes on pärit peamiselt Süüriast, vastuvõetute seast leiab ka Jeemeni ja Iraagi põgenikke. Nad on oma peredega leidnud uued elukohad Harjumaal, Läänemaal, Järvamaal, Tartumaal, Lääne-Virumaal, Pärnumaal, Põlvamaal, Viljandimaal (Vabariigi Valitsus, 2017).

Arengukava „Lõimuv Eesti 2020” on hea näide mitmekultuursuse tunnustamisest, sest: „toetab ühiskonna mitmekultuurilisust ja selle säilitamise väärtustamist ning lähtub Eesti Vabariigi põhiseadusest, mille kohaselt on Eesti riigi ülesanne tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine ning igäühe õigus oma rahvuskuuluvusele“ (Kultuuriministeerium, 2016, lk 3). On veel rida seadusi mis aitavad riigil välismaalaste huve kaitsta ja tagada võrdne kohtlemine ja õiguslik kaitse, näiteks reguleerib välismaalaste siinviibimist,

töötamist ja õppimist Välismaalaste seadus (2010), Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (2006) sätestab välismaalaste siinviibimise ja rahvusvahelise kaitse andmise alused.

Eesti elanike üldine hoiak seoses pagulaste ja migratsiooniga on paranenud (Voog, 2016, lk 5). Varasemalt, aastal 2009, on kirjeldatud, et eestlaste hoiakud seoses võõraste kultuuride ja rassidega on tunduvalt halvenenud samas kui riskirühmadesse (alkohoolikud, narkomaanid, AIDSi haiged) suhtumine on muutunud tolerantsemaks (Saar, 2010, lk 12). Samas on nooremad põlvkonnad erinevuste suhtes sallivamad— nii Ida-Virumaa kui ka Võrumaa koolilapsed suhtuvad teistesse rahvusgruppidesse positiivselt (Aasa, 2013, lk 36). Noored vanuses 15–25 eluaastat on avatuma loomuga ning neil on suurem tolerantsus mitmete kultuuride ja vähemuste osas, võrdõiguslikkus on nende jaoks loomulik osa igapäevast (Kriger, 2017, lk 8).

Eesti integratsiooni monitooringu lõpparuande (Kruusvall, 2016) peatükk 5 keskendub rahvussuhte olukorrale:

Eesti elanike hoiakud mitmekultuurilise ühiskonna suhtes on üldiselt positiivsed. Valdav enamik (umbes 90%) nii eestlastest kui teisest rahvuses vastajatest leiab, et erinevad rahvused võivad samas riigis hästi läbi saada ja koostööd teha, 60% eestlastest ja 80% teiste rahvuste esindajatest peab eri kultuuride kokkupuudet Eesti ühiskonda rikastavaks, ja rahvusgruppide vaheliste konfliktide paratamatusega ei ole nõus ligi 40% eestlastest ja ligi 2/3 teisest rahvusest vastajatest. (lk 71)

Nii Eestis kui välismaal on suhtumine põgenikesse ning kultuuride mitmekesisusesse paranenud, seda eriti noorte eagruppide hulgas. Mitmekultuursust tajutakse ühiskonda rikastava tegurina, mis annab erinevatele sotsiaalsetele gruppidele mitmesuguseid võimalusi.

2. UURIMUS PÕLVKONDADE ERINEVUSTEST VÄÄRTUSTE JA ÜHISKONDLIKE MUUTUSTE TAJUMISEL, HOIAKUTEST MITMEKULTUURSE ÜHISKONNA JA VABATAHTLIKU NING KOGUKONNATÖÖ KOHTA Y JA Z PÕLVKONNA SEAS

2.1. Rahvastiku struktuur ja erinevad põlvkonnad Eestis

Eesti rahvastiku struktuuri ilmestab kõige paremini rahvaarv, rahvastiku vanuseline jaotus ning elanike jaotumine haldusüksuste arvestuses. Ülevaade omandatud haridusest ja hõivatuse tasemest tööturul annavad täiendavat teavet rahvastiku toimimisest. Statistikaameti poolt 17.01.2020 avaldatud pressiteates on kirjas, et Eestis elab 2020 aasta alguses 1 328 360 inimest— vanemaealiste hulk on suur ning iive on jätkuvalt negatiivne, kuid rändesaldo on muutunud positiivseks (Kütt, 2020).

Eesti Linnade ja Valdade Liidu (2020, lk 6) poolt koostatud ning Rahvastikuregistri andmetele toetuva dokumendi „Elanike demograafiline jaotus KOV-de kaupa“ andmetel elab erinevates omavalitsustes kokku aga 1 337 383 inimest. Kõige rohkem elanikke elab Harjumaal ja eriti selle haldusüksuse suurimas asulas Tallinnas, kuhu on oma elukoha registreerinud üle poole maakonna elanikest ehk siis 443 920 inimest (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 1). Maakondadest järgneb Harjumaale Tartu maakond, mille suurimasse linna Tartusse on koondunud kõige enam elanikke, 95 326, kogu maakonnas elab kokku 152 768 kodanikku (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 5). Elanike arvu poolest on kolmandal kohal Pärnu maakond, mille puhul on taaskord elanike elukohavalikul märgata suurima linna kui tõmbekeskuse mõju (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 4). Rohkelt inimesi elab lisaks Tallinnale ja selle lähiümbrusele ka Tartu-Viljandi-Võru piirkondades (Äär & Servinski, 2019). Üleriigiliselt haldusüksuste arvestuses on koondunud (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 1) tööealiste (19–64)

vanusegrupi esindajaid kõige rohkem Harju maakonda, millele järgnevad Tartu maakond (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 5) ja Pärnu maakond (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2020, lk 4).

Statistikaameti (2020b) andmebaasi 2019. aasta 1. jaanuari seisuga järgi kajastub eestlaste vanuseline jaotus: vanusegrupis 10–24 aastat leiab 198 431 isikut, 25–39-aastaseid inimesi on kokku 280 652 inimest, nende kahe grupi esindajate arv kokku on seega 479 083. Muude vanusegruppide näitajaid on järgmised: 0–10-aastaseid lapsi on kokku 144 911, 40–54-aastaseid inimesi leidub 265 153, 251 169 kodanikku on vanuses 56–70 ja 71–95-aastaseid on Eestis kokku 182 699 (2020b). Üle 95 a vanuseid isikuid oli 2019. aasta alguses kokku 1805 (2020b).

Järgnevasse tabelisse 2 on koondatud info põlvkondade esindatusest Eestis, koostamise aluseks võetud info on leitav Statistikaameti andmebaasis ning need iseloomustavad 2019. aastat.

Tabel 2. Põlvkondade esindatus Eestis

Põlvkond	Vaikiv põlvkond	Beebibuumi põlvkond	X	Y	Z	Alfa
Sünniaastad	1925–1949	1950–1964	1965–1979	1980–1994	1995–2009	2010–...
Vanus 2020. aastal	71–95	56–70	41–55	26–40	11–25	0–10
Esindatus Eestis	182 699	251 169	265 153	280 652	198 431	144 911
Protsent rahvastikust	14	19	20	21	15	11

Allikad: McCrindle, 2014, lk 8 ja lk 11; Scholz, 2019, lk 6 Nagy & Kölcsey, 2017, lk 111; Statistikaamet, 2020b

Eelnevas tabelis välja toodud andmete põhjal on selge, et Y põlvkond moodustab kõige rohkearvulisema põlvkonna Eestis, sellele järgneb X põlvkond. Kõige rohkem keskharidusega inimesi leidis 2019. aastal Y põlvkonna inimeste seast, neid oli kokku 124 428 (Statistikaamet, 2020c). Kõrgharidust või keskeriharidust omas sama põlvkonna seast 106 923 inimest, kelle seast oli 59 848 olemas bakalaureuse kraad või rakenduskõrghariduse diplom, magistriõpingud olid läbitud 42 445 kodanikul, 2394 Y põlvkonna esindajat oli omandanud doktorikraadi (Statistikaamet, 2020c). Z põlvkonna

noorte seas leidis kõige enam põhiharidusega noori, kokku 48 301, keskkhariduse oli omandanud 47 827 inimest (Statistikaamet, 2020c). Kõrghariduse olid omandanud 9173 noort kelle seast leidis 8503 bakalaureuse taseme omanikku, magistrikraad oli olemas 572 noorel (Statistikaamet, 2020c).

Tööealistest elanikest (vanuses 15–74 eluaastat) oli tööga hõivatud 2019. aastal 671 300 inimest: Z põlvkonna esindajatest omas töökohta 49 200 noort, Y põlvkonna seas oli töötajad kokku 389 000 (Statistikaamet, 2020d). Peamiselt töötasid 2019. aastal Z põlvkonna noored hulgi- ja jaekaubanduse valdkonnas, sel alal töötas 9300 noort ning majutuse ja toitlustuse alal oli hõivatuid 7100 (Statistikaamet, 2020e). 25–49-aastased isikud (peamiselt Y põlvkond) teenisid tulu enamasti töötleva tööstuse valdkonnas kus tegutses 71 100 inimest ning hulgi- ja jaekaubanduse alal omas töökohta 50 000 inimest (Statistikaamet, 2020e).

Kõigist vabatahtlike vanusegruppidest on kõige aktiivsemateks osutunud 35–49-aastased, ehk siis 28% vabatahtlikest, noorte aktiivsus on aga langenud (Käger *et al.*, 2019, lk 23).

Praeguses ühiskonnas on enam Y põlvkonna ja veelgi vanemate põlvkondade esindajaid, kel on seniseks rohkem saavutatud nii töö kui hariduse alal ning kes on aktiivsed ka väljaspool tööelu. Nooremaid põlvkondi on arvuliselt vähem ning oma vanuse ja eluetapi tõttu pole väljaspool töö- ja koolielu nii aktiivsed kui vanemad põlvkonnad.

2.2. Uuringu meetod, valim ja läbiviimine

Uurimuse läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset meetodit, kuna andmekogum pakub vastused numbriliste väärtustena ning tagab tõenduspõhise tulemuste tõlgendamise ja esitamise (Barnham, 2015, lk 838). Sellise meetodi kaudu on võimalik välja selgitada tegurid, mis puudutavad Y ja Z põlvkonnale olulisi hoiakuid ja väärtusi ning annab teavet uuritavate suhtumisest ühiskonda.

Andmeid koguti ankeetküsitluse abil. Küsimustik koostati Google Drive keskkonnas kasutades Google Forms'i, mis on mõeldud küsimustike loomiseks ja andmete kogumiseks. Ankeet koosnes viiest küsimuste blokidest: 1) üldandmed; 2) väärtused; 3) muutuste tajumine ühiskonnas; 4) mitmekultuursus Eestis; 5) kogukonna- ja vabatahtlik töö. Küsiti ka vastaja vanust ning sugu, sest sel viisil on võimalik valimi seast näiteks

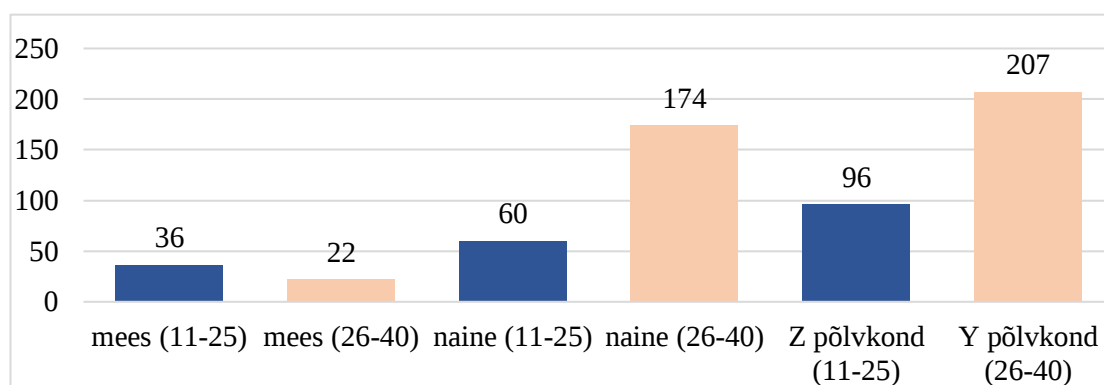
teatud vanusegrupi erisusi välja tuua (põlvkonnad). Küsimusi oli kokku 30, leidsid nii lahtiseid küsimusi, mille puhul sai vastaja lisada oma kommentaari või selgituse, kuid ka kinniseid jah/ei tüüpi küsimusi, lisaks mitme valikuga küsimusi, mille puhul vastaja valis endale ühe või mitu sobivat vastust. Likert skaalat (Lagerspetz, 2017, lk 163) on kasutatud uurimuse koostamisel seepärast, et see sobib suhtumiste ja hoiakute uurimiseks ning tulemuste mõõtmiseks. Selliseid küsimusi oli kokku seitse.

Järgnevate ankeedis kajastatud küsimuste puhul on kasutatud otseselt või kaudselt (muudatustega, sobitumaks Eesti konteksti) teiste autorite uuringutes esitatud küsimusi:

- Mil määral nõustute väitega, et erineva kultuuritaustaga inimesed rikastavad meie kultuuri? (Voog, 2016, lk 18)
- Mil määral nõustute väitega, et erinevate rahvusgruppide olemasolu korral on konfliktid ühiskonnas paratamatud? (Kruusvall, 2016, lk 71)
- Kui palju nõustute väitega, et Eestisse vastuvõetud pagulased integreeruvad siinsesse ühiskonda hästi? (Kaur-Ballagan *et al.*, 2019, lk 8).
- Kui palju nõustute väitega, et pagulased aitavad Eesti ühiskonda sallivamaks ja avatumaks muuta? (Kruusvall, 2016, lk 71)

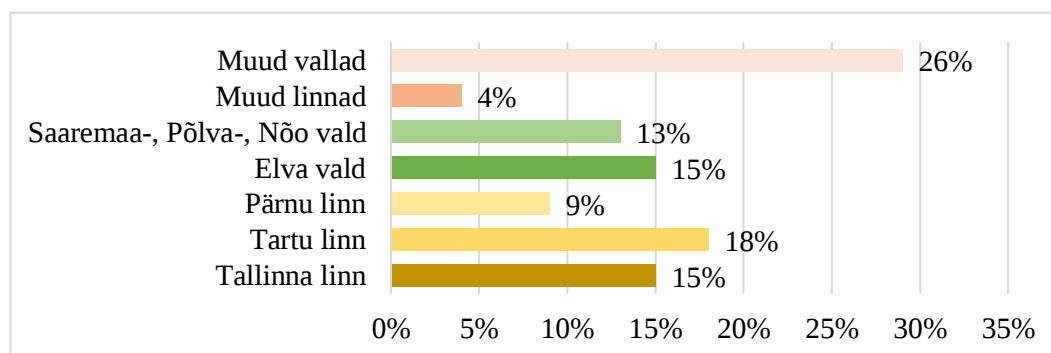
Valim moodustati isikutest, kes elavad Eesti vabariigis (ankeedis sai valida oma elukoha Eesti haldusüksuste seast) ning on sündinud ajavahemikus 1980–1994 ja 1995–2009, sest Y põlvkond on sündinud aastatel 1980–1994 (McCrindle, 2014, lk 11) ehk siis inimesed vanuses 26–40 aastat ning Z põlvkonna vahemik jääb aastatesse 1995–2009 (McCrindle, 2014, lk 14) kes on 11–25 aastat vanad. Valimi suuruseks oli 384 inimest mainitud vanusegruppidest, valimi suuruse arvutamiseks kasutati valimi kalkulaatorit (Qualtrics, 2019). Valimi suuruse määramisel oli arv 479 083 üldpopulatsiooni aluseks, andmed pärinesid Statistikaameti andmebaasist (vt eelmist alapeatükki lk 20). Kasutati ettekavatsetud valimit (Õunapuu, 2014, lk 143), kuna vastuseid oli vaja kindlatelt gruppideelt ning seda kombineeriti lumepallvalimiga, mille puhul soovivad respondendid ise uusi vastajaid (Lagerspetz, 2017, lk 171). Anonüümne uurimus leidis aset kuupäevadel 02.03–22.03.2020, vabatahtlikkuse alusel. Vastajaid oli kokku 303, küsimustikule vastamist pooleli ei jäetud.

Arvuliselt kõige rohkem vastuseid saadi Y põlvkonnalt (inimesed vanuses 26–40): 40-aastased, kes moodustasid respondentidest 14%, olid kõige aktiivsemad vastajad. Z põlvkonna vastajate seast paistsid aktiivsusega silma 17-aastased ja 25-aastased vanusegrupid, vastavalt siis 17 ja 13 respondenti. Kõige nooremad vastajad olid 11-aastased, selliseid respondente oli kokku kaks. Meeste aktiivsus oli madalam võrreldes naiste osavõetuga. 303 vastaja hulgas oli naiste osakaal suurem moodustades respondentidest 77%, vaid 23% vastajatest olid mehed. Järgneval joonisel 1 on kujutatud uuritud põlvkondade vanuselist jaotumist vastajate seas.

Joonis 1. Uuringus osalemine vanuse ja põlvkondade kaupa

Kõige rohkem vastajaid oli pärit suurematest linnadest: Tartu linnast vastas 54 inimest ehk siis 18%, Tallinna linnast oli respondente kokku 45 inimest (15%), Pärnu linna vastajate osakaal oli 9%. Valdade arvestuses oli suur aktiivsus Elva vallas, sealt saabus 43 vastust (15%), Saaremaa-, Põlva- ja Nõo vallast oli vastajaid võrdselt, kokku 13% (igast vallast 13 vastajat). Respondentide elukoha info haldusüksuste kaupa (vaata joonis 2) oli vajalik võrdlemaks linnades ja väiksemates asulates elavate vastajate seisukohti.

Joonis 2. Vastajate jaotus elukoha järgi

Ankeetküsitlus oli elektrooniline ning selle levitamiseks kasutati sotsiaalsõrgustikku Facebook. Sotsiaalsõrgustikus küsimustiku levitamine andis 2020. aasta seisuga ligipääsu 26–40-aastastele inimestele (Y põlvkond) ja noortele vanuses 11–25 eluaastat (Z põlvkond). Need vanusegrupid on Facebookis aktiivsed ning on võimalus kasutada ka sealsete virtuaalsete kogukondade ehk gruppide ja lehtede kaudu küsimustiku laiali saatmist. Kõigepealt jagati küsimustikku uurimuse autori kursuse grupis, seejärel isiklikul seinal ning sealt edasi jagasid lõputöö autori sõbrad seda edasi. Uurimuse autor võttis ühendust oma kodukoha noorsootöötajaga, kes jagas küsimustikku sealse noortekeskuse lehel. Mitmed vabaühendused ja organisatsioonid olid valmis küsimustikku jagama oma liikmete seas. Näiteks Põhja-Tallinna Noortekeskus ja Pärnu Noorte Vabaajakeskus ning MTÜ Noored Ühiskonna Heaks. Küsimustikku jagati ka Elva piirkonna grupis. Koolid ei olnud valmis küsimustikku jagama, kuna samal ajal toimusid mitmed paralleelsed uurimused.

Võrdlevaks andmeanalüüsiks kasutati Google Spreadsheet ja Microsoft Excel võimalusi, vastused esitati absoluutarvudena ja protsentidena. Likert tüüpi küsimuste puhul, mis väljendavad suhtumist, on võrreldud respondentide vastuseid protsentidena, mis annavad osakaalu teatud arvamuste suhtes. Muud küsimused, mille puhul oli vastajal võimalik valida väärtus (teksti kujul vastus) nimekirjast või olid võimalikeks vastusevariantideks ainult jah/ei vastus, siis nende osas on arvutatud protsendid, toodud välja võrdlused mis toovad esile vanuserühmade arvamused ja hoiakud.

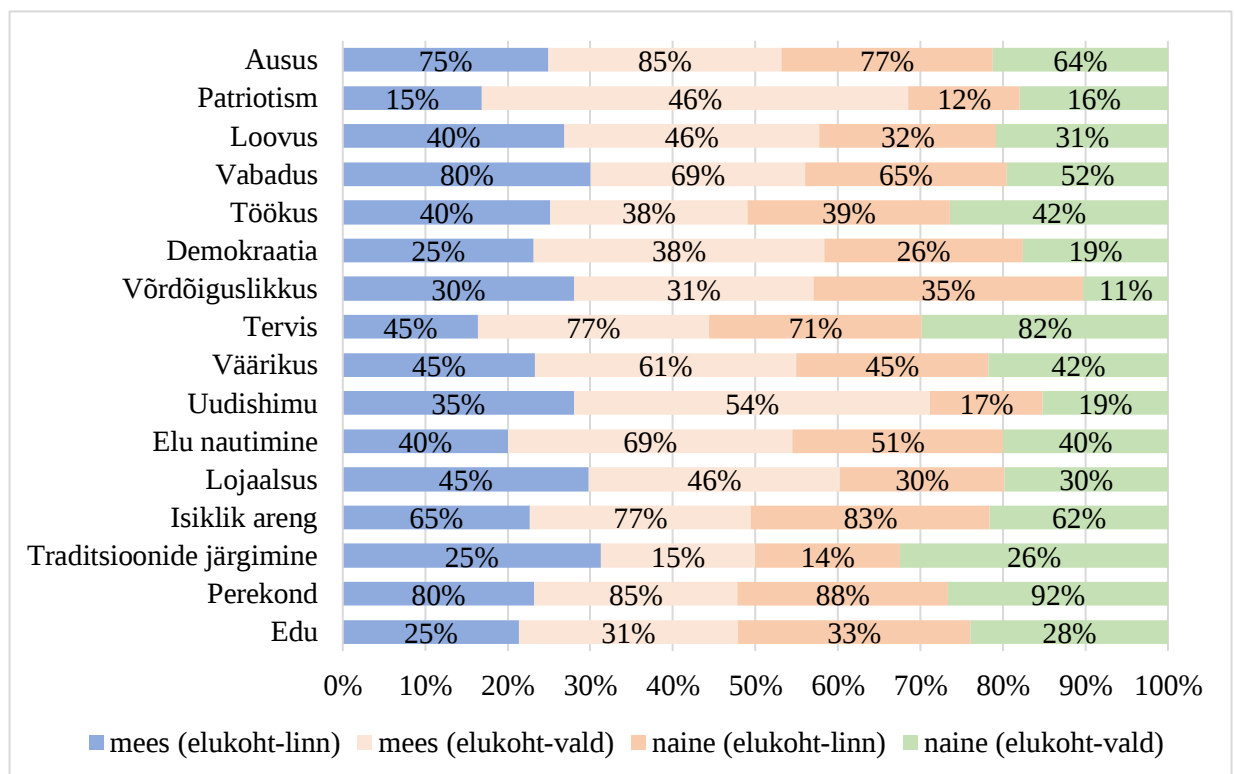
Uurimuses osalenud isikute hulk annab tunnistust uuritavate põlvkondade huvist erinevate teemade vastu mis puudutavad Eesti ühiskonda ja selles toimuvaid protsesse.

2.3. Uuringu tulemused

2.3.1. Väärtused

Esimene uuritud valdkond puudutas 11–40-aastaste Eesti elanike hoiakuid seoses väärtuse ja põlvkondlike erinevustega. Jooniselt 3 (vaata lk 25) ilmneb, et linnades ($n = 20$) elavad 26–40-aastased mehed peavad kõige tähtsamateks väärtusteks perekonda ja vabadust, mõlemat väärtust pidas oluliseks 80% vastajaid, neile on oluline ka ausus (75%) ja isiklik areng (65%). 85% maapiirkondades ($n = 13$) (haldusüksuste mõistes vallad)

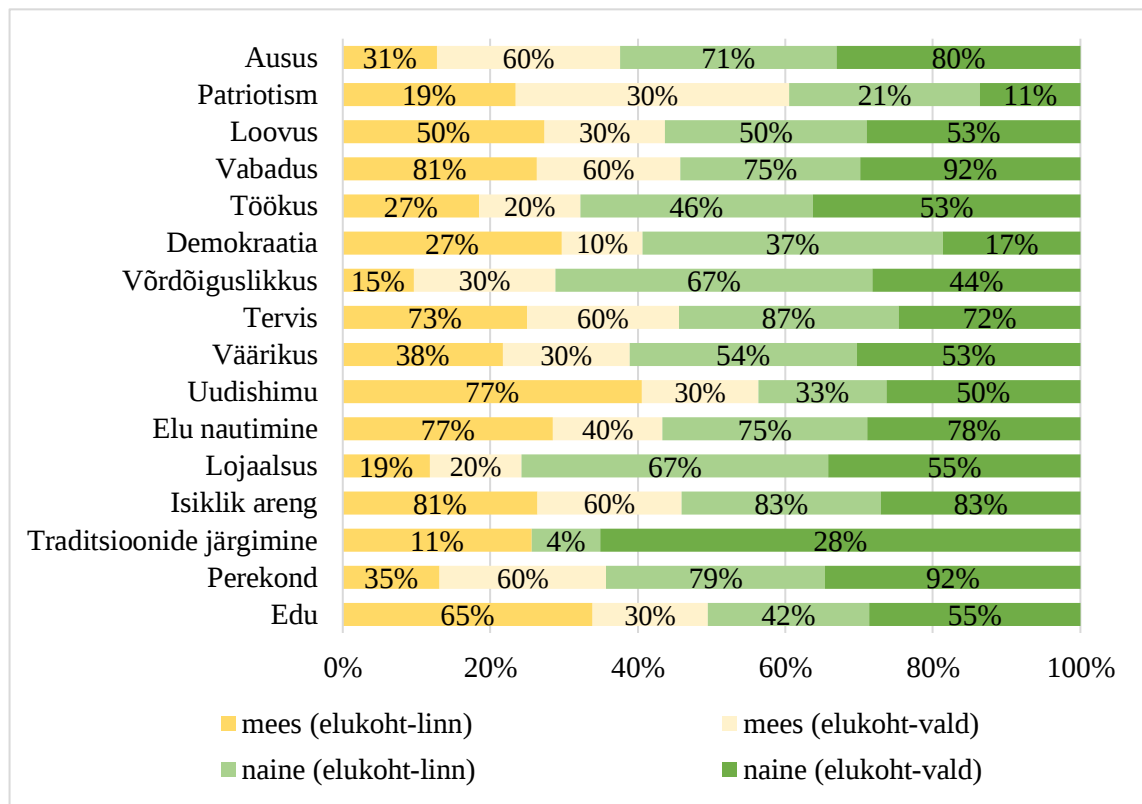
elavad mehed eelistavad perekonda ja ausust, lisaks peab 77% vastanuid tähtsaks tervist ja isiklikku arengut. Linnades elavad naised (n = 66) peavad tähtsaks perekonda, seda eelistab 88% vastajaid, teine oluline väärtus on nende jaoks isiklik areng (83%), ausus (77%) on nende jaoks samuti oluline. 92% valdades paiknevaid Y põlvkonna naisi (n = 108) peab oluliseks perekonda ning tervist (82%), oluliseks peetakse ka ausust ja isiklikku arengut. Y põlvkonna mehed ja naised peavad kõige olulisemaks oma elus perekonda ning tervist ja ausust.

Joonis 3. Y põlvkonna väärtused elus (elukoha põhine arvestus)

Jooniselt 4 (lk 26) võib vaadelda, et 11–25-aastaste seas (Z põlvkond) on tähtsal kohal perekond, isiklik areng, vabadus ja elu nautimine. 81% linnades elavatele meestele (n = 26) on olulised isiklik areng ja vabadus, lisaks uudishimu ja elu nautimine. Maapiirkondades tegutsevatele meestele (n = 10) on tähtis perekond, isiklik areng, tervis, vabadus ja ausus, mida eelistasid võrdselt 60% mehi. Linnapiirkondades elavatele Z põlvkonna naistele (n = 24) on tähtsad tervis (87%), isiklik areng (83%), perekond (79%), 75% vastanutest pidas tähtsaks ka elu nautimist ja vabadust. Haldusüksuste järgi valdades elavatele naistele (n = 36) on oluline perekond ja vabadus mida eelistas 92% vastajaid,

isiklik areng (83%) ning ausus (80%) on neile samuti olulised. Perekkond on oluline mõlema generatsiooni esindajatele.

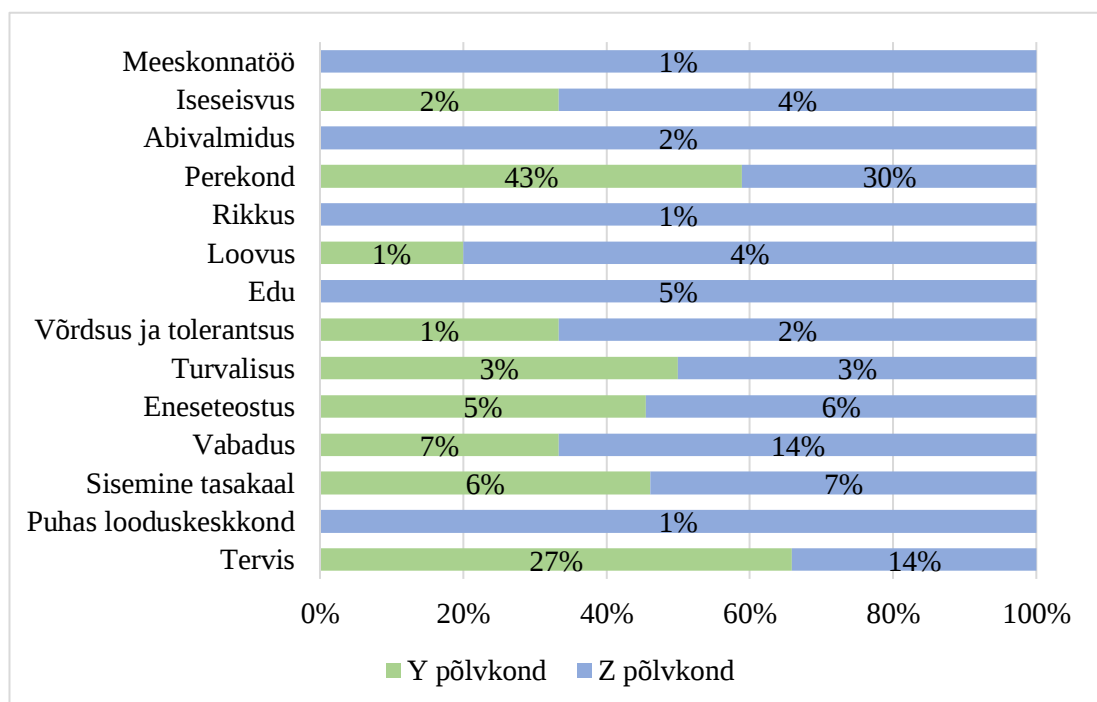

Joonis 4. Z põlvkonna väärtused elus

Vastajatel paluti nimetada neile olulisi väärtusi. Ilmnes, et maapiirkonnas elavatele vanema põlvkonna respondentidele on olulisteks väärtusteks perekkond (92%) ja tervis (85%). Eneseteostust ja turvalisust pidas oluliseks võrdselt 77% mehi. Omavalitsusüksuste järgi valdades elavatele Y põlvkonna naistele on olulised perekkond ja tervis (92%), turvalisus (65%) ning sisemine tasakaal (60%). Linnades elavatele Y põlvkonna meestele on tähtsateks väärtusteks perekkond (90%), tervis (75%) ning vabadus ja eneseteostus (65%). Linnades resideeruvatele vanema põlvkonna vastajatele on olulised tervis (89%), perekkond (86%), eneseteostus (72%). Z generatsiooni maapiirkondades elavate meeste eelistuseks on väärtuste osas vabadus (80%) ja loovus (60%), perekkonda pidas tähtsaks 40% valdades elavaid mehi. Naised, kes elavad maapiirkonnas väärtustavad perekkonda (97%), tervist (86%), 78% neist eelistab aga puhast looduskeskkonda, vabadust ja iseseisvust. Linnades elavatele meestele on olulised väärtused vabadus (81%), eneseteostus (61%) ning iseseisvus (65%). Linnades või selle

lähiumbruses elavatele noorema põlvkonna naistele on tähtsateks väärtusteks iseseisvus (87%), tervis ja perekond (83%) ning vabadus, enesetoetus, turvalisus ja võrdsus mida selle grupi vastajatest eelistas 79%.

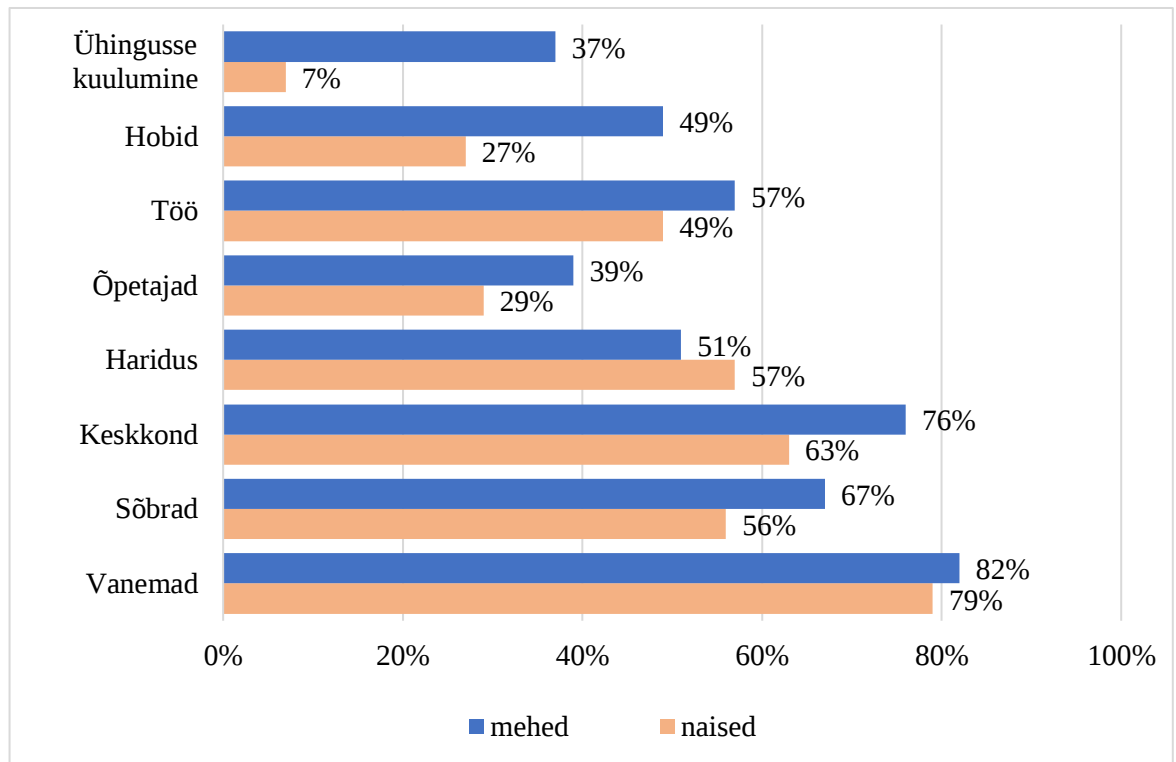
Küsimuse „Milline väärtus on Teile kõige olulisem?“ (joonis 5) põhjal ilmnevad erinevused kahe uuritava põlvkonna vahel. 43% Y põlvkonda (n = 207) kuuluvaid inimesi väärtustab perekonda samas kui 30% Z põlvkonna noori (n = 96) peavad perekonda oluliseks. Nooremale põlvkonnale on olulised veel iseseisvus, edu, abivalmidus, loovus. Nad peavad võrdselt oluliseks tervist ja vabadust. Uuritavatest põlvkondadest vanemale generatsioonile on oluline tervis, rikkuse ja puhta looduskeskkonna olemasolu ei pea nad üldse tähtsaks, abivalmiduse ja meeskonnatöö osas puudub neil eelistus. Üldjoontes on nooremale põlvkonnale olulised individuaalsed ja muutuvad väärtused, samas kui vanem põlvkond eelistab kestmataid väärtusi. Turvalisus oli nii Y kui ka Z põlvkonnale võrdselt oluline.

Joonis 5. Olulisimad väärtused Y ja Z põlvkonna seas

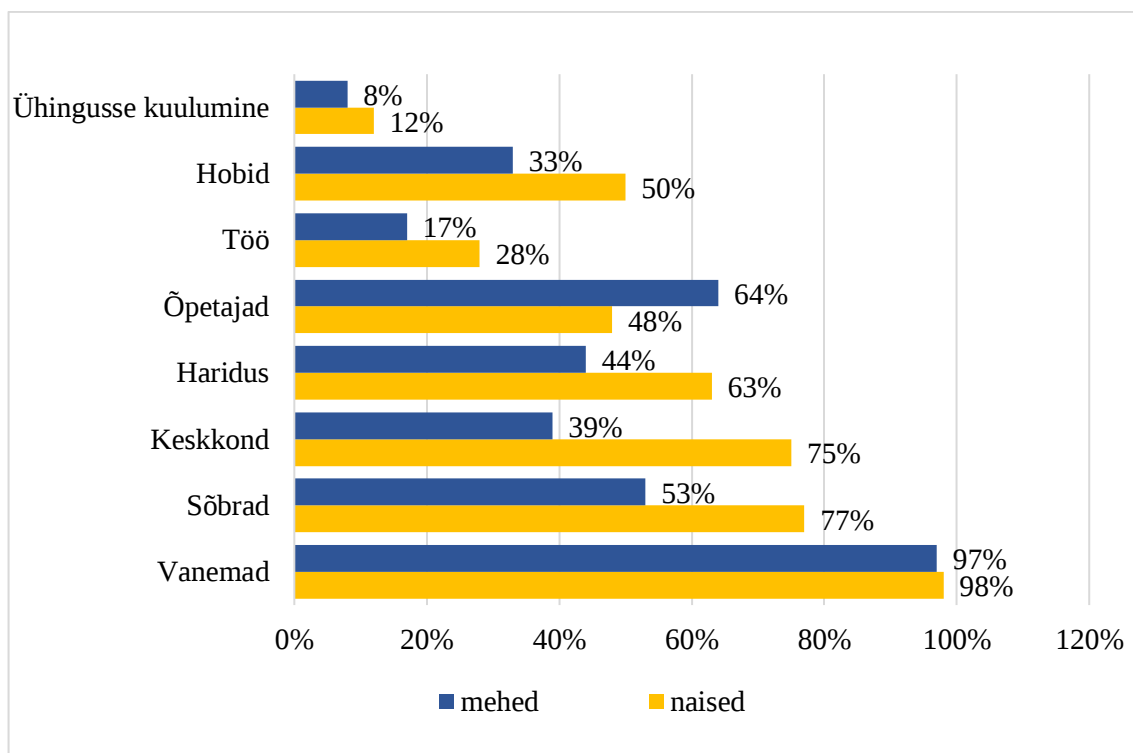
Väärtuskasvatavate (tegurid, mis on kujundanud väärtusi) mõju erinevatele põlvkondadele annavad edasi joonised 6 ja 7. Alljärgneval joonisel 6 on kujutatud Y põlvkonna väärtuskasvatavaid. Y põlvkond on pidanud esmasteks ja kõige suuremaks

mõjutuseks väärtuste kujundamisel vanemaid ja sõpru. Selle põlvkonna mehed peavad olulisemateks kujundajateks vanemaid (82%) ja keskkonda (76%), ka sõpradel ja töökohal on nende arvates olnud märkimisväärne mõju väärtuste kujunemise juures. Naised on vanemate (79%) ja keskkonna (63%) mõju olulisteks väärtusi kujundavateks teguriteks lugenud. Ka haridus ja töö on nende väärtusi vorminud.

Joonis 6. Y põlvkonna väärtuskasvatajad

Joonisel 7 (lk 29) on kujutatud Z põlvkonna väärtuskasvatajate mõju. Noorte arvamus väärtuskasvatajate olulisusest erineb naiste ja meeste võrdluses. Mehed on märganud vanemate (97%), õpetajate (64%) ja sõprade (53%) mõju, kuid ka hariduse ja keskkonna mõju on nad esile toonud. Z põlvkonna naised on olulisteks väärtuste edasi kandjateks pidanud vanemaid (98%), sõpru (77%) ja keskkonda (75%), hariduse mõju on nad samuti oluliseks pidanud. Hobidega tegelemine omab naiste arvates suuremat mõju kui näiteks õpetajate töö. Vanemaid peavad nii naised kui mehed kõige olulisemateks väärtuskasvatajateks.

Joonis 7. Z põlvkonna väärtuskasvatajad

Vastajate arvamus, mis puudutas erinevusi väärtuste osas võrreldes ennast nooremate või vanemate inimestega kujunes järgnevalt: 80% Y põlvkonna esindajaid vastas, et nad tunnetavad erinevust väärtuste osas nii endast nooremate kui ka vanemate inimestega nende ümber; Z põlvkonna seas (võrreldes vanemate inimestega) tunnetas 82% noori erinevusi väärtuste osas.

Vastajatel paluti ka kommenteerida milles need tajutud erinevused seisnevad. Y põlvkonna inimesed arvasid, et noored ei väärtusta traditsioone ja on individualistid, kes pööravad tähelepanu oma edukusele. Näited vastustest: „Noored väärtustavad rohkem vabadust ja iseseisvust, individuaalseid väärtusi, aga vanemad inimesed rohkem tervist ja perekonda ning ühiskondlikke väärtusi.“; „Nad (nooremad) ei vaata suurt pilti, plaanid on aastased, kahesed.“; „Noored on orienteeritud edule ja kuulsusele.“; „Mida nooremad, seda rohkem iseenese heaolu tähtsustavad.“. Samas leidsid Y põlvkonda kuuluvad vastajad, et nendest vanemad inimesed on traditsionaalsemad. Mõned vastused: „Nooremad väärtustavad vabadust rohkem, vanemad traditsioone ja töökust.“; „Vanemad inimesed kardavad muutusi, uuendusi.“. Z põlvkonna arvamus endast vanemate (mõningal juhul ka endast nooremate) inimeste väärtuste osas puudutab taaskord vanema

generatsiooni traditsionaalsust erinevates eluvaldkondades. Näiteks: „Vanemad inimesed on liiga traditsionaalsed, ei lähe uuendustega kaasa.“; „Vanemad inimesed mõtlevad kitsalt, ei näe ega kaalu teisi variante, väärtustavad traditsioone.“; „Suurim erinevus on see, et ei mõisteta ega saada aru, et ajad on ühiskonnas muutumas. Inimese õigust olla see ja teha seda, mis varem väär oli, kuid nüüdisajal aktsepteeritav ei peeta seniajani heaks.“.

Väärtuste osas on vanusegrupid 11–25 ja 26–40 küllaltki sarnased. Mõlemad põlvkonnad peavad tähtsaks pere, ausust, isiklikku arengut ja vabadust. Noorem generatsioon leiab, et nendest vanemad inimesed eelistavad traditsionaalsust, järgmine põlvkond arvab, et nooremad on oma tegemistes isekamad. Väärtuskasvatavate olulisust tajuvad uuritud põlvkondade naised ja mehed veidi erinevalt.

2.3.2. Muutused ühiskonnas

166 naist ja 32 meest vanusevahemikus 26–40 ehk 96% Y põlvkonna vastajaid panevad tähele Eestis toimuvaid ühiskondlikke protsesse, sama arvamust jagas 95% Z põlvkonda kuuluvaid noori (55 naist ja 36 meest vanuses 11–25). Tabel 3 näitlikustab millistes valdkondades märgatakse muutuste esinemist.

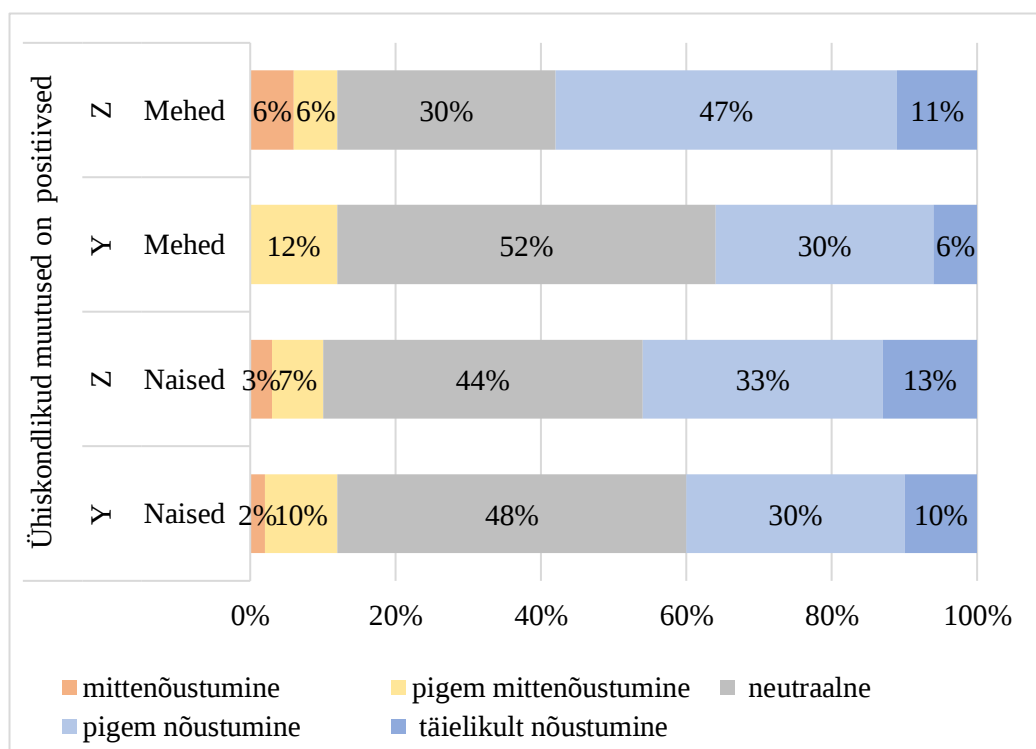
Tabel 3. Ühiskondlike muutuste märkamine valdkondade kaupa Y ja Z põlvkondade seas

Ühiskondlikud muutused	Y põlvkond	Z põlvkond
Poliitilised	85%	90%
Kultuurilised	52%	41%
Majanduslikud	59%	45%
Sotsiaalsed	72%	57%
Vähemuste kaitse	58%	48%
Riigikaitse	20%	29%
Kodanike liikumised	34%	33%

Eelnevast tabelist on näha, et noorem põlvkond märkab kõige rohkem poliitilisi muutusi ning võrreldes vanemate inimestega märkavad nad veidi enam riigikaitselisi muutusi. Vanem põlvkond paneb tähele sotsiaalseid muutusi, mille tase on noorte seas veidi madalam. Samuti panevad vanemad respondendid enam tähele kultuurilisi, majanduslikke ja vähemuste kaitsega seotud muutusi ühiskonnas.

Kui vastajatel paluti nimetada üks sündmus Eestis või maailmas, mis on olnud ühiskonna muutusel Eestis kõige suurema mõjuga, vastasid nii Y kui ka Z põlvkonna esindajad, et suurimateks mõjutajateks on olnud pagulaskriis (40 vastust), Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) osalus poliitilistes protsessides (30 vastust), Eesti taasiseseisvumine (20 vastust), Kooseluseadus (seitse vastust), viimased Riigikogu valimised (kuus vastust), pagulaste ilmumine Eestisse (viis vastust). Euroopa Liitu astumist pidas oluliseks kaheksa vastajat ning Nõukogude Liidu lagunemist suurima mõjutajana pidas tähtsaks kaks inimest. Vastajad pidasid oluliseks ka koroona viirust, erinevaid sõdu (II Maailmasõda, sõjad Süürias ja Ukrainas), Perestroikat, majanduslangust, Me Too liikumist.

Joonisel 8 on välja toodud uuritavate põlvkondade arvamus isiklikust mõjust ühiskondlike muutuste esinemisel.

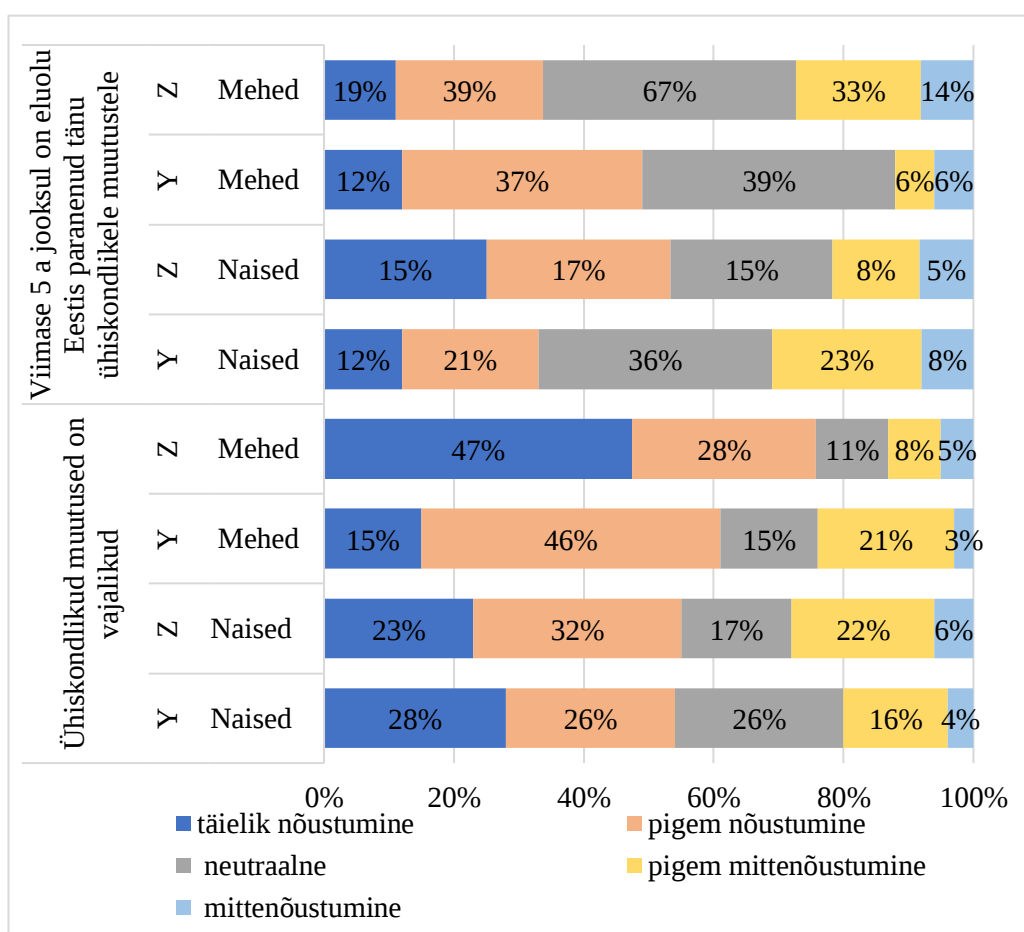

Joonis 8. Ühiskondlike muutuste positiivsuse tajumine

Eelnev joonis 8 ilmestab Y ja Z põlvkonna arvamust positiivsete ühiskondlike muutuste kohta: mehed vanuses 26–40 olid kõige vähem positiivselt meelestatud selles osas, et neile mõjuksid muutused soodsalt, pigem jäädi ükskõiksele arvamusele (52%). Sama

vanusegrupi naiste seast leiab veidi vähem seisukohta mitte omavaid inimesi, neid on kokku 48%, samas leidub 10% neid kes arvavad, et muutused on neile isiklikult positiivsed. Noorema generatsiooni (vanusevahemik 11–25) meeste seas leidub rohkem positiivselt meelestatuid kodanikke, ehk siis pigem nõustub 47% noormehi, et neile mõjuvad ühiskondlikud muutused soodsalt ja 11% on selle arvamusega täiesti nõus. 13% Z põlvkonna naised on nõustunud, et muutused ühiskonnas on neile positiivsed.

Järgneval joonisel 9 on kujutatud arvamus ühiskondlike muutuste vajalikkuse kohta uuritavate põlvkondade seas ning kas möödunud muutused on Eesti elu paremaks teinud.

Joonis 9. Ühiskondlike muutuste vajalikkus ja eluolu paranemine

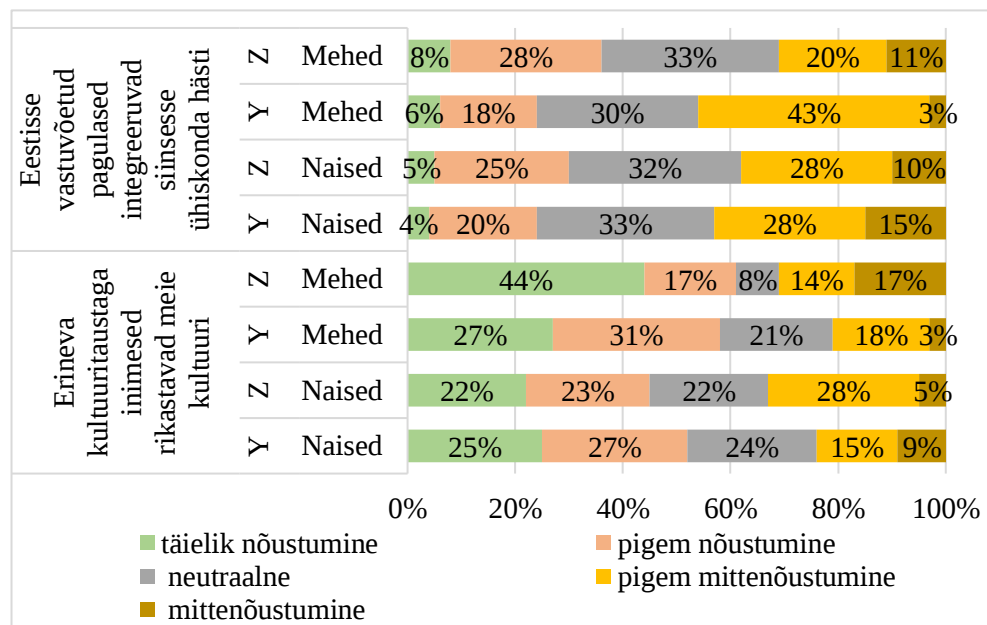
Ühiskondlike muutuste vajalikkusega (vaata joonis 9) nõustusid kõige enam nooremasse põlvkonda kuuluvad mehed (47%) ja uuritavatest põlvkondadest Y generatsiooni kuuluvad naised (28%). Arvamusega, et eluolu on viimase viie aasta jooksul Eestis paremaks läinud tänu ühiskondlikele muutustele nõustusid 19% ulatuses noorema

põlvkonna mehed. Naiste arvamus sama generatsiooni lõikes jäi veidi madalamale tasemele, ehk siis 15% nõustus sellise väitega.

Kokkuvõtteks võib öelda, et mõlemad generatsioonid panevad Eesti ühiskonnas esmalt tähele poliitilisi ja sotsiaalseid muutusi ning Z põlvkond on muutuste osas üldiselt positiivsem.

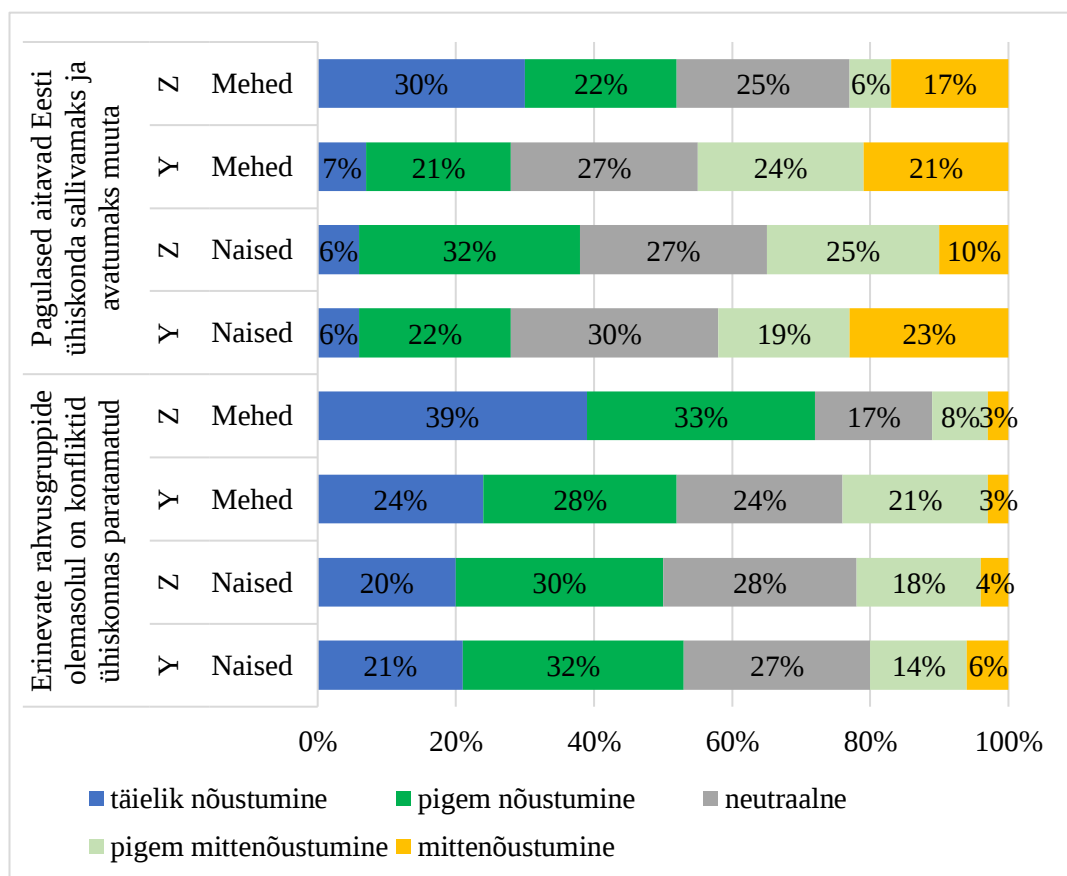
2.3.3. Mitmekultuursus Eestis

73% (69 poolthäält) Z põlvkonna vastajaid arvas, et Eesti on mitmekultuurne riik, Y põlvkonna seas jagas sama arvamust 74% vastajatest (153 vastust). Väitega, et välismaalased, sealhulgas pagulased, on lahendus tööjõu puuduse lahendamiseks nõustus 11–25-aastaste vastajate seast 49%, 26–40-aastastest respondentidest 42% oli sama meelt. Võõraste kultuuride poolt ei taju ohtu Eesti kultuurile 77% Z põlvkonna vastajaid ja 66% Y põlvkonna vastajaid. Peamisteks ohtudeks Eesti kultuurile peavad mõlema põlvkonna vastajad enim emakeele muutusi ja selle kadumist, kuid ka rahvakultuuri kombestiku muutusi, kaheldakse kas jagub siinse kultuuri edasikandjaid. Joonisel 10 on välja toodud uuritud põlvkondade arvamused seoses erinevate rahvuste esinemisega Eesti ühiskonnas.

Joonis 10. Pagulaste integreerumine Eestis ja suhtumine erinevate kultuuride koosmõjule

Kui arvamust küsiti pagulaste integreerumise kohta Eesti ühiskonnas (joonis 10 lk 33), siis selles osas olid vastajad pigem ettevaatlikumad: suurel määral leidsid neid, kes olid arvamusel, et pagulased ei suuda siinses ühiskonnas omaks võtta Eesti keelt ja kultuuri. Vaid 4–8 protsenti vastajaid uuritud põlvkondade seast omas positiivset arvamust pagulaste integreerumise kohta. Nii Y kui ka Z põlvkonna vastajad nõustusid, et erinevad kultuurid rikastavad Eesti kultuuri. Joonisel 11 on nähtavad Y ja Z põlvkonna arvamused seoses konfliktide esinemisega paljude rahvusgruppide tõttu ning pagulaste mõjuga Eesti ühiskonnas.

Joonis 11. Konfliktid ühiskonnas ja Eesti ühiskonna sallivus

Konfliktide paratamatusega, mis tekivad ühiskonnas erinevate rahvusgruppide olemasolu korral (vaata joonis 11), nõustub 39% noorema põlvkonna mehi, sama väitega nõustus 24% vanema põlvkonna meessoost vastajad. Väitega, et pagulased aitavad Eesti ühiskonda sallivamaks ja avatumaks (joonis 11) muuta nõustusid selles küsimuses kõige

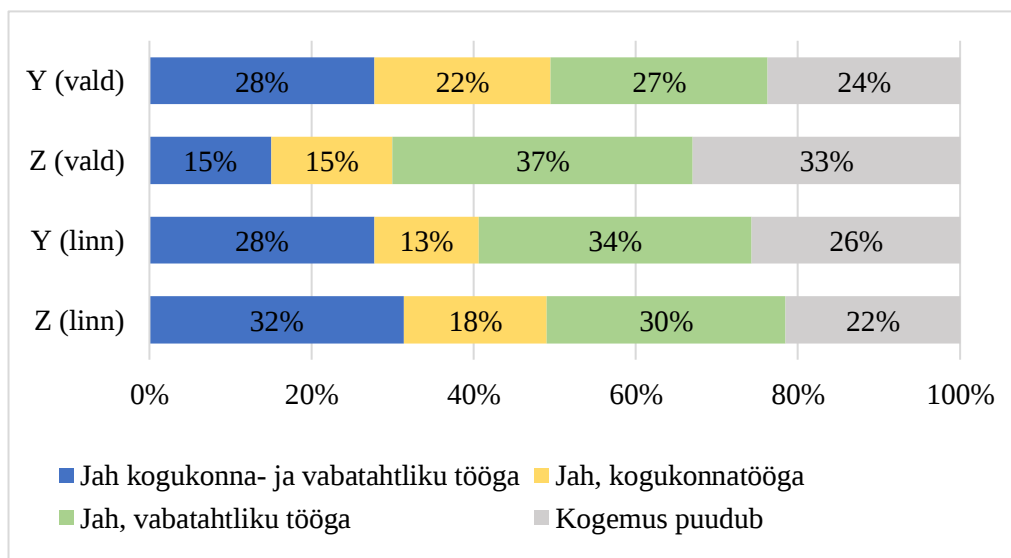
enam Z põlvkonna mehed (30%) samas kui sama põlvkonna naised ja vanema põlvkonna vastajad olid kriitilisemad.

Üldistades on võimalik tõdeda, et noored ei taju ohtu Eesti kultuurile, kuid jagavad sarnaselt vanemate generatsioonidega arvamust, et erinevate kultuuride koosmõjul on konfliktid ühiskonnas paratamatu osa igapäevast.

2.3.4. Kogukonna- ja vabatahtlik töö

Ühtekuuluvust mõne kogukonnaga tajus 49% Z põlvkonna vastajaid ning 48% vastas, et ei taju enda kuuluvust kogukonna hulka. Y põlvkonna seast tajus kogukondlikku kuuluvust 48% ja 51% sama generatsiooni vastajaid ei tunne kuuluvust ühegi kogukonna seas. Peamised kogukonnad mille hulka vastajad kuulusid, on seotud elukohaga: küla, linnaosa, kodukant, lapsepõlve elukoht, saarlased, võrokeled, osalemine külaseltsi tegevuses jne. Leidus suur hulk vastajaid mõlemast põlvkonnast, kes seostasid enda kogukondliku kuuluvuse hobi, kooli, töö või mõne organisatsiooniga: ülikoolipere, õpetajad, akadeemilised seltsid, IT, muusika, sport, punkarid, sotsiaaltöö, kristlased, rahvatants, LGBT (soo- ja seksuaalvähemusi tähistav lühend), Kaitseliit, Kodutütred.

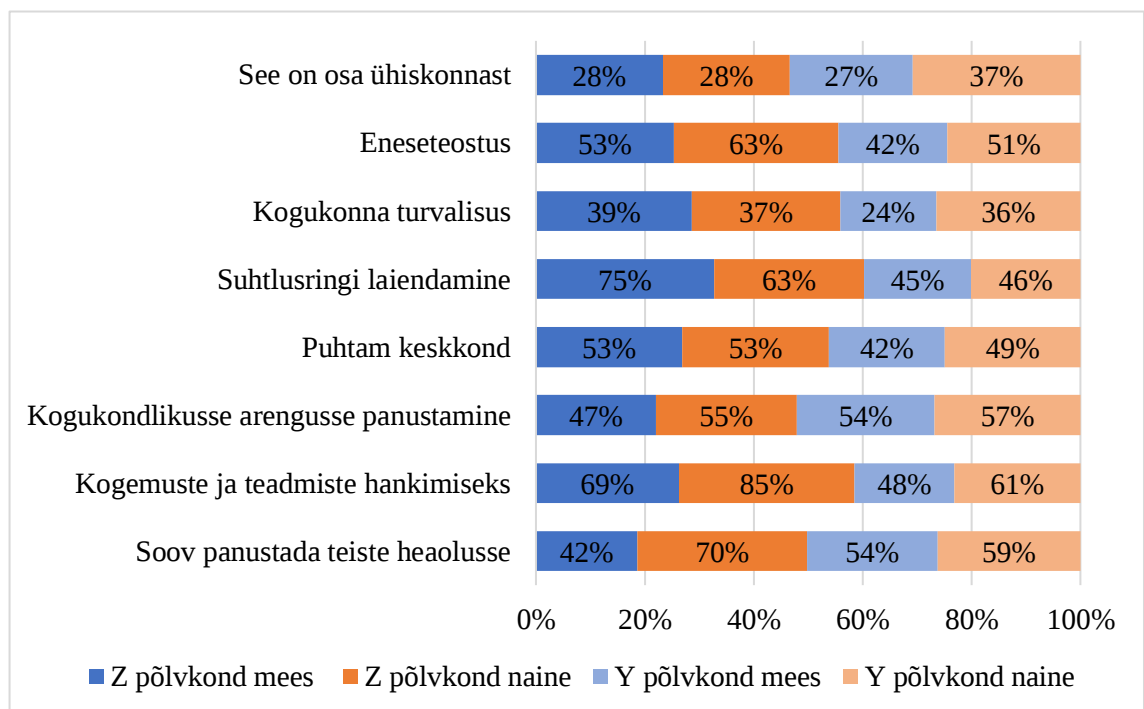
Joonisel 12 on nähtav varasem kogemus kogukonna- ja vabatahtliku tööga.

Joonis 12. Varasem kokkupuude kogukonna- ja vabatahtliku tööga (elukohapõhine arvestus)

Joonis 12 (vaata lk 35) kirjeldab varasemat kogemust seoses vabatahtliku ja kogukonnatöö tegemisega. Kõige suuremad kogemused on Z põlvkonnal (11–25-aastased), kelle seast omab 30% linnades elavaid vastanuid vabatahtliku töö kogemust, 37% maapiirkondades elavaid noori on vabatahtliku tööd teinud. Z põlvkonna seast on 32% linnades elavatel noortel olemas kogemus nii vabatahtliku töö kui ka kogukonnatöoga. Y põlvkonna (26–40-aastased) seast on 28% nii linnades kui valdades elavaid inimesi seotud olnud kogukondliku- kui ka vabatahtliku tööga. Enim kogemusi on olnud mõlemal generatsioonil seotud talgutel osalemisega, kuid ka erinevate ürituste korraldamisega (festivalid, spordiüritused, loengusarjad) ja Toidupanga tegevuses osalemisega.

Järgnev joonis 13 selgitab, millised tegurid on Y ja Z põlvkonna jaoks olulised tegemaks vabatahtliku või kogukonnatööd.

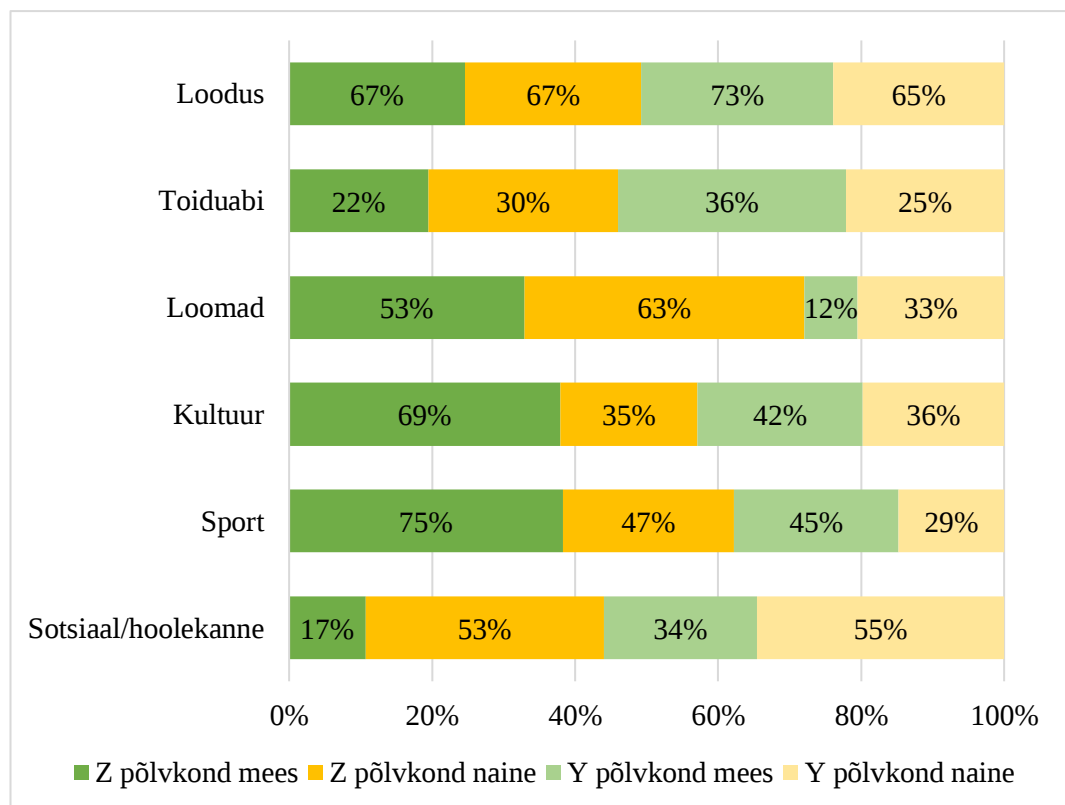
Joonis 13. Olulised tegurid tegemaks vabatahtliku või kogukonnatööd

Joonisel 13 on näitlikustatud vabatahtliku ja kogukonnatöö tegemiseks olulisemad motivaatorid 11–40-aastaste eestlaste seas. Z põlvkonna meeste hulgas on kõige olulisemaks teguriks suhtlusringi laiendamine (75%), seejärel kogemuste ja teadmiste hankimine (69%). Y põlvkonna meeste seas olid võrdselt olulised panustamine teiste

heaolusse ja kogukondlikusse arengusse panustamine (54%). Z põlvkonna naiste seas peetakse vabatahtliku või kogukonnatöö tegemisel tähtsaimaks kogemuste ja teadmiste omandamist (85%) ning teiste heaolusse panustamist. Vanema põlvkonna naiste seas eelistab 61% teha vabatahtliku või kogukonnatööd kogemuste ja teadmiste hankimiseks, 59% soovib panustada teiste heaolusse.

Väitega „Kogukonna tundmine ja selle arengusse panustamine aitab suurendada nii isiklikku kui ka kogukondlikku turvalisust“ nõustus 95% noorema põlvkonna vastajaid ja 97% vanema generatsiooni hulka kuuluvaid vastajaid.

Joonis 14 ilmestab uuritavate generatsioonide eelistust vabatahtliku töö valdkondade kohta, ehk millistes valdkondades sooviksid nad oma panuse anda.

Joonis 14. Y ja Z põlvkondade huvi vabatahtliku töö vastu (valdkondade lõikes)

Z põlvkonna mehi huvitab vabatahtlikuna tegutsemine spordi (75%) ja kultuuriga (69%) seonduvates valdkondades. Y põlvkonna mehed näevad võimalust osaleda looduse kaitsmisel ja hoidmisel (73%) ning sarnaselt nooremate meestega on neil huvi spordi

(45%) ja selles valdkonnas tehtava vabatahtliku töö vastu. Z põlvkonna naised huvitab looduse (67%) hoidmine ja loomade (63%) aitamine ning ka sotsiaalvaldkonnas tehtav vabatahtlik töö (53%). Y generatsiooni naised eelistavad looduse hoidmisse (65%) panustamist ning sotsiaal/hoolekande (55%) alast vabatahtlikku tööd.

Nooremal generatsioonil on enim kogemusi kogukonna- ja vabatahtliku töö alal. Uuritud põlvkondadele on tähtis teiste heaolusse panustamine (aitamine) ja eneseteostus.

2.4. Arutelu ja ettepanekud

Järgnevalt on kirjeldatud uurimustulemuste järelused eelnevalt püstitatud uurimusküsimuste kaudu. Uurimusküsimus „Mille poolest erinevad Y ja Z põlvkonna väärtused elus?“ sai mitmeid huvitavaid vastuseid. Selgus, et Z põlvkonnale on olulisteks väärtusteks perekond, mida pidas tähtsaks 30% vastanutest, vabadus ja tervis (14%), sisemine tasakaal (7%), edu (5%). Eelnevad tulemused on sarnased 2016. aasta uuringuga noorte huvide ja väärtuste kohta, kus ilmnes, et noorte jaoks on oluline perekond ja iseendaks jäämine, noortele ei meeldi reeglid ning nad eelistavad vabadust (Kriger, 2017, lk 8). Käesoleva uurimuse tulemused näitavad, et Y põlvkonnale on tähtsad perekond (43% vastanutest), tervis (27%), vabadus (7%), traditsioonide järgimine pole neile kõige olulisem. Eelnevat infot toetab Eesti teadlaste järelendus, mille kohaselt on Nõukogude Eestis sündinud inimestele tähtis vabadus, kuid ka iseseisvas Eestis sündinud ja üles kasvanud kodanikele on oluline vabadus, samas reeglite järgimist ei pea nad oluliseks (Lilleoja & Raudsepp, 2016, lk 59). Kuigi käesoleva töö raames läbi viidud uurimuse tulemused tõid välja, et mõlemale generatsioonile on oluline turvalisus (vaata joonis 5, lk 27), siis Kasearu ja Trumm täheldasid seda just üle 30ne aastaste seas (Kasearu & Trumm, 2013, lk 60). Nende väide üle 30ne aastaste isikute traditsioonide pooldamise ja järgimise kohta ei saanud käesolevas töös kinnitust (Kasearu & Trumm, 2013, lk 60).

Väärtuskasvatavate olulisust küsiti nii noorema kui ka vanema põlvkonna käest. Tulemused kattuvad Z generatsiooni puhul osaliselt väitega, et Eesti koolinoored peavad esmasteks väärtuskasvatavateks oma vanemaid, teisele kohale asetuvad sõbrad ja kolmandale õpetajad (Sutrop & Kraav, 2010, lk 124). Uurimuse tulemused näitasid, et noorema põlvkonna meestele on esmasteks väärtuse edasikandjatena olulised vanemad, teisel kohal on õpetajad ja kolmandana väärtustavad Eesti nooremehed sõprade mõju.

Sama generatsiooni naiste jaoks on väärtuskasvatavate mõju olnud järgmine: vanemad, sõbrad, keskkond. Õpetajate olulisus oli selle põlvkonna naiste seas alles viiendal kohal, neljanda positsiooni saavutas hariduse mõju. Y generatsiooni tulemused väärtuskasvatavate mõju kohta kattuvad selle põlvkonna meeste ja naiste osas, neile on väärtusi edasi andnud esmalt vanemad, seejärel on neid mõjutanud keskkond ning sõprade mõju on kolmandal kohal.

Uurimusküsimus „Millisena tajuvad Y ja Z põlvkonnad muutusi ühiskonnas?“ andis ülevaate Y ja Z põlvkonna hoiakutest ja arvamustest Eesti ühiskonna suhtes. Vastajad leidsid, et ühe olulise sündmusena on muutusi Eestis esile kutsunud Eesti taasiseseisvumise periood, mille olulisust on välja toonud ka uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ autorid (Lauristin *et al.*, 2017, lk 15). Kõige enam märkavad 11–40-aastased poliitilisi ja sotsiaalseid muutusi (Wilterdink & Form, 2019), ilmselt seetõttu et neid kajastatakse kõige enam meedias ja mõjutavad neid ka otseselt läbi erinevate seaduste ja toetuste ning teenuste kättesaadavuse kaudu.

Uurimusküsimuse „Millised on Y ja Z põlvkonna hoiakud kogukonda, vabatahtlikku töösse ja mitmekultuurilisusse ühiskonnas?“ abil saadud vastused ilmestavad uuritud põlvkondade suhtumist ning valmisolekut vabatahtliku töösse ja kogukondlikusse arengusse panustamiseks. Enamikul Y ja Z põlvkonna seast vastanutel on olemas varasem kogemus nii kogukonna kui ka vabatahtliku tööga ning enim on kokku puutunud talgutel osalemisega, mida võib pidada kogukonna parendamiseks ehk kohaliku elu edendamiseks (Käger *et al.*, 2019, lk 30). Uurimuse tulemusi toetavad erinevate autorite väited mille kohaselt osaleb Z põlvkond vabatahtlikul töö, kuna on huvitatud uute teadmiste hankimisest ja oskuste arendamisest (Cho *et al.*, 2018, lk 12 ja Käger *et al.*, 2019, lk 42). Võrreldes Venemaa noortega on Eesti Z põlvkonna soov panustada teiste heaolusse kõrgeim nimetatud põlvkonna naiste seas. Venemaa 18–24-aastaste noorte seas on abivajajate aitamise soov 48%. Uurimuse tulemused näitavad, et see soov on Eesti noorukite hulgas isegi suurem: naiste seas 70% ja meeste hulgas 42% (Nezhina *et al.*, 2018, lk 276). Hoolekande alast vabatahtlikust tööst on huvitatud pigem Z põlvkonna naised ja veidi vähem huvi selles valdkonnas vabatahtlikuna töötamiseks omavad Y põlvkonna naised (Käger *et al.*, 2019, lk 5). Põhjus võib peituda asjaolus, et 26–40-

aastastele naistele on töö- ja pereelu tasakaal tähtis ja teiste inimeste abistamine oleks täiendavalt liiga suur koormus.

Z põlvkonna noored on võrreldes Y generatsiooniga positiivsemalt meelestatud väite osas, et välismaalased, sealhulgas pagulased, on lahendus tööjõu puuduse vähendamiseks (Kancs & Lecca, 2017, lk 38). Noorte seast nõustus sellise väitega 49% vastajaid. Eelnevat tulemust toetab ka Tatjana Krigeri poolt väljastatud info Eesti noorte kohta, mille kohaselt on nood avatuma loomuga, neil on tolerantsus erinevate kultuuride ja vähemuste osas (Kriger, 2017, lk 8). 77% käesolevas uuringus osalenud Z põlvkonna vastajaid ei taju ohtu Eesti kultuurile— nad on avatud mitmekesisusele. Uuritud põlvkonnad olid pagulaste eduka integreerumise osas tagasihoidlikumad ning need arvamused ei kattunud teoorias välja toodud näitega (Kaur-Ballagan *et al.*, 2019, lk 8). Tulemused erinevad ka mitmete rahvusgruppide vaheliste konfliktide paratamatuse osas ning arvamuses erinevate kultuuride ühiskonda rikastava mõju kohta: antud uurimuse tulemused erinevad 2016. aasta tulemustest (Kruusvall, 2016, lk 71). Toona arvas 40% eestlastest, et konfliktid eri rahvuste vahel ei ole ühiskonnas paratamatus, kuid käesoleva uuringu tulemused näitavad, et pigem nõustutakse arvamusega kultuuride erinevustest tulenevate konfliktide kohta ning erinevate kultuuride kokkupuute positiivset mõju pooldab alla 50% küsitlusele vastanutest.

Toetudes töö teoreetilisele raamistikule ning läbiviidud uuringule teeb töö autor ettepanekud noortega töötavatele organisatsioonidele ja noori kaasavatele kogukondadele:

- Noorte kaasamiseks on vajalik pakkuda neile midagi uut – uusi teadmisi või kogemusi. Nad on huvitatud looduse ja loomade aitamise, kuid ka spordi ja kultuuri valdkondades on nad meelsasti valmis abistama. Sotsiaalvaldkonnas on 11–25-aastased naised valmis oma panuse andma— hoolekandeesutustel on koostöös vabatahtlike organisatsioonidega võimalik täiendada personali ridu vabatahtlike abistajate kujul, kes täidaksid neid rolle, mille puhul ei ole põhjalikku ettevalmistust vaja, näiteks seltsilised (aja sisustamine).
- Kuna noortele on oluline eneseareng ja vabadus, siis nende kaasamiseks on vajalik pakkuda tegevusi, mida saab teha ühekordselt või mille kestvus poleks pikem ühest tööpäevast ning mille kaudu saavad nad kasulikke teadmisi. Võimalik on noorte

rakendamine virtuaalse vabatahtlikkuse vormis või siis mikrovabatahtliku töö kaudu. Mikrovabatahtlikkus on töö, mida teeb vabatahtlik lühikest aega ning selleks pole vaja eelnevalt kandideerida või läbida vastavat ettevalmistust.

- Tegevustega liitumine võiks olla noorte jaoks lihtne ja kiire ning tegevusi läbi viies on neile oluline kasutada loovust ning arendada erinevaid oskusi. Hea võimalus on erinevates valdkondades noorte seas huvi äratada nende kaasamisega mõningatesse otsustusprotsessidesse.
- Noored on mitmete erinevate rahvuste ja kultuuride koosmõju suhtes avatuma meelega. Nad on avatud koostööle rahvusvahelise kooslusega grupis, seega on nende tähelepanu võimalik püüda, kaasates välismaalasi, kelle kaudu noortele uusi teadmisi jagada.

Uurimuse tulemused kinnitasid, et noored on huvitatud mitmekesisusest enda ümber ning nad soovivad omandada kogemusi ja teadmisi. Uuritud põlvkonnad on üksteisega sarnased, kuid isiklikud ootused ja kogemused määravad generatsioonide vahelised erinevused. Siiski vajaksid noorte hoiakud mitmekultuurse ühiskonna suhtes täiendavaid uuringuid, sest ühiskond ja selles toimuvad protsessid on muutumises ning ülemaailmsed trendid, mõttemallid ja poliitilised suunad mõjutavad iga põlvkonda erinevalt. Eestis elavaid noori mõjutavad ka kohalikud olud, ehk kultuuriruum ja selles levivad arusaamad. Ilmselt on Eesti ühiskonda ees ootamas mitmed mujal maailmas läbi tehtud protsessid ja seoses sellega on tulevikus vajalik kavandada mitmeid otsuseid, mis puudutavad näiteks rahvatervise, hariduse või tööeluga seotud valdkondi. Riigi poliitiliste suundade ja erinevatele sihtgruppidele mõeldud mõjusa teavitustöö (näiteks töötud, erinevad sotsiaalteemasid puudutavad kampaaniad, noorte õppimine ja nende osalemine poliitikas ning muudes valdkondades) tegemiseks on vajalik õige ja ajakohase info kasutamine.

KOKKUVÕTE

Üldlevinud arusaama kohaselt on iga järgnev põlvkond vanemast generatsioonist erinev oma arusaamade poolest. Tänapäevased noored on avatuma suhtumisega erinevate rahvuste ja sotsiaalsete gruppide osas, nad on tolerantsemad. Nad ei poolda traditsioone vaid eelistavad isiklikku arengut ja on valmis hädasolijaid aitama. Vanemad põlvkonnad eelistavad pigem traditsionaalsust ja turvalisust. Erinevate generatsioonide üksteisemõistmine on kohati keeruline, kuna ootused põlvkondade vahel ei pruugi olla omavahel kooskõlas.

Töös antakse ülevaade Eesti Y ja Z põlvkonna erinevustest ja sarnasustest. On toodud välja teoreetilised lähtekohad ja võrdlus erinevate riikidega teemadel väärtused, ühiskondlikud muutused, mitmekultuursus ühiskonnas ning kogukonna- ja vabatahtlik töö.

Empiiriline osa põhineb 11–40-aastaste eestlaste seisukohtadel ja nende poolt jagatud arvamuste analüüsil. Töös on kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodit. Uurimus viidi läbi veebipõhiselt ankeetküsitluse kaudu. Vastajaid oli kokku 303. Selgus, et noorte ja keskealiste väärtuste osas ei esinenud suuri erinevusi. Kõige olulisemaks pidasid vanema generatsiooni esindajad perekonda ja tervist, kuid nooremad väärtustavad enim perekonda ja vabadust. Väärtuskasvatavate osas on mõlemad uuritud põlvkonnad erineval arvamusel— kui vanem põlvkond peab tähtsaks vanemate, keskkonna ja sõprade mõju, siis noorema põlvkonna mehed on oluliseks pidanud vanemate õpetajate ja sõprade mõju, naised seevastu on tundnud vanemate, sõprade ja keskkonna mõju väärtuste edasi andjana, õpetajate olulisus oli nende jaoks viiendal kohal. 11–25-aastased mehed ja naised leiavad, et nendest vanemad inimesed eelistavad traditsioone, samas kui 26–40-aastased eestlased arvavad et nooremad on isekamad ja eelistavad materiaalsust. Vanema põlvkonna traditsioonide järgimise eelistus ei leidnud kinnitust. Nooremal põlvkonnal on vanemate inimestega võrreldes rohkem kogukonna- ja vabatahtliku töö kogemust,

linnades elavatel inimestel on asukoha tõttu eelis nendes valdkondades tegutsemiseks. Enim huvituvad mõlema generatsiooni esindajad tegutsemisest kultuuri, spordi, loodusega seotud valdkondades, kuid ka loomade abistamine on neile oluline. Vanem põlvkond ootab eneseteostuse võimalust. Uuritud põlvkondade naised on valmis oma abikäe osutama ka hoolekande alal. Nooremad soovivad vabatahtliku tööga tegutsemise korral omandada uusi oskusi või teadmisi. Kogukonna tundmine ja selle arengusse panustamisega seotud tegevus võib mõlema põlvkonna arvates suurendada isiklikku, kuid ka kogukondlikku turvalisust. Suur osa Y ja Z põlvkonna vastajaid leiab, et Eesti on mitmekultuurne riik. Mõlemad põlvkonnad on skeptilised selles osas, et välismaalased, sealhulgas pagulased, on lahendus tööjõu puuduse vähendamiseks. Nii noorem generatsioon kui vanem põlvkond arvavad, et võõrad kultuurid ei ohusta Eesti kultuuri. Veidi rohkem (võrreldes Z põlvkonnaga) oli vastajaid Y põlvkonna seast, kes arvasid et kohalik kultuur on ohustatud võõraste kommete ja usundite poolt. Ohtu tajusid mõlema põlvkonna esindajad just kombestiku muutuses, kardetakse ka eesti keele kadumist.

Noored on valmis abiks olema neid huvitavates valdkondades, mis pakuvad uudsust teadmiste või kogemuste näol. Kuna noorema põlvkonna naistele pakub huvi sotsiaaltöö valdkonnas vabatahtliku töö tegemine, siis on potentsiaal nende kaasamiseks olemas. Muutustest ühiskonnas märgatakse neid mis puudutavad põlvkondi otseselt, kuid nõustutakse, et üldiselt on muutused positiivsed. Väärtuste erinevust Y ja Z põlvkonna seas töö autor ei täheldanud, need on mõlemal generatsioonil üsna sarnased.

Edasist uurimist vajavad veel Eesti kui mitmekultuurse riigi hoiakud. Selles töös saadud vastused ja hilisemad järeldused ei anna täielikku ülevaadet, kuidas suhtuvad praeguse aja Eesti noored kultuuride paljususse ning kuidas mõjutab neid selles osas kultuuriruum, milles nad viibivad.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aasa, O. (2013). *Eestis elavate noorte suhtumine iseenda rahvusesse ja teistesse rahvusgruppidesse*. (Magistritöö). Loetud aadressil <https://dspace.ut.ee/handle/10062/31045>
- Ainsaar, M., & Strenze, T. (2019). *Väärtused kui inimvara ja nende seos ühiskonna arenguga*. <https://doi.org/10.15157/diss/012>
- Annist, A. (2011). *Otsides kogukonda sotsialismijärgses keskuskülas. Arenguantropoloogiline uurimus*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Barnham, C. (2015). Quantitative and qualitative research: Perceptual foundations. *International Journal of Market Research*, 57(6), 837–854. doi: 10.2501/IJMR-2015-070
- Bresman, H., & Rao, V. D. (2017, August 25). A Survey of 19 Countries Shows How Generations X, Y, and Z Are -and Aren't -Different. *Harvard Business Review*. Retrieved from <https://hbr.org/2017/08/a-survey-of-19-countries-shows-how-generations-x-y-and-z-are-and-arent-different>
- Community. (2020). *Cambridge Dictionary*. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/community>
- Cho, M., Bonn, M. A., & Han, S. J. (2018). Generation Z's Sustainable Volunteering: Motivations, Attitudes and Job Performance. *Sustainability*, 10(1400), 1–16. doi:10.3390/su10051400
- Christens, B. D., & Dolan, T. (2011). Interweaving Youth Development, Community Development, and Social Change Through Youth Organizing. *Youth & Society*, 43(2), 528–548. doi:10.1177/0044118X10383647
- Cogin, J. (2012). Are generational differences in work values fact or fiction? Multi-country evidence and implications. *The International Journal of Human Resource Management*, 23(11), 2268–2294. doi:10.1080/09585192.2011.610967
- Collier, P. (2018). *Exodus: sisseränne ja mitmekultuurilisus 21. sajandil*. Loetud aadressil <http://www.digar.ee/id/nlib-digar:390557>

- Colombo, E. (2015). Multiculturalisms: An overview of multicultural debates in western societies. *Current Sociology*, 63(3), 800–824. doi: 10.1177/0011392115586802
- Eesti Linnade ja Valdade Liit. (2020). *Rahvastik 01.01.2020*. Loetud aadressil https://www.elvl.ee/elanike-arv?p_auth=B9iXv2vX&p_p_id=56_INSTANCE_gE4WsE9PvaFP&p_p_lifecycle=1&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_56_INSTANCE_gE4WsE9PvaFP_struts_action=%2Fjournal_content%2Fexport_article&_56_INSTANCE_gE4WsE9PvaFP_groupId=21189341&_56_INSTANCE_gE4WsE9PvaFP_articleId=26207446&_56_INSTANCE_gE4WsE9PvaFP_targetExtension=pdf
- Euroopa Komisjon. (2015). *Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Pagulaskriisi lahendamise Euroopas: ELi välistegevuse roll*. Loetud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015JC0040&from=ET>
- GHK. (2010). *Volunteering in the European Union*. Retrieved from https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf
- Grandi, F., Lough, B., & Bannister, T. (2018). *Global trends in volunteering infrastructure*. doi:10.13140/RG.2.2.35998.02884
- Hindy, L. (2018, September 6). *Germany's Syrian Refugee Integration Experiment*. Retrieved from <https://production-tcf.imgix.net/app/uploads/2018/09/03160422/germanys-syrian-refugee-integration-experiment.pdf>
- Holloway, K., Smart, C., Foresti, M., & Leach, A. (2019). *Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants. UK country profile*. Retrieved from <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/12969.pdf>
- Kalmus, V., Lauristin, M., & Masso, A. (2017). Põlvkondade eristumine muutuvast ühiskonnas. P. Vihalemm, M. Lauristin, V. Kalmus, & T. Vihalemm (toim), *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu "Mina. Maailm. Meedia" 2002–2014 tulemused* (lk 620–664). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kancs, D., & Lecca, P. (2017). *Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy*. doi:10.2760/999095

- Kasearu, K., & Trumm, A. (2013). Noorte tõrjutus, väärtused ja eluga rahuolu. SA Poliitikauuringute keskus Praxis (toim), *Noorteseire aastaraamat 2012. Noored ja sotsiaalne kaasatus* (lk 57–75). Loetud aadressil <https://www.noorteseire.ee/et/aastaraamat/noorteseire-aastaraamat-2012-noored-ja-sotsiaalne-kaasatus>
- Kaur-Ballagan, K., Peel, C., & Holden, S. (2019). *World Refugee Day: Global attitudes towards refugees*. Retrieved from <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2019-06/World-Refugee-Day-2019-Ipsos.pdf>
- Khera, S. N., & Malik, S. (2014). Life Priorities and Work Preferences of Generation Y: An Exploratory Analysis in Indian Context. *Jindal Journal of Business Research*, 3(1&2), 63–76. doi:10.1177/2278682116643607
- Kiisel, M., & Seljamaa, J. (2017). Sotsiaalse sidustumise mustrid. rmt: P. Vihalemm, M. Lauristin, V. Kalmus & T. Vihalemm (toim), *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu "Mina. Maailm. Meedia" 2002-2014 tulemused* (lk 363–410). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kivisto, P. (2011). *Key Ideas in Sociology* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Ltd.
- Kohanemisprogramm. (2014). *Riigi Teataja I*, 22.08.2014, 5; *Riigi Teataja I*, 31.05.2017, 4. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052017004>
- Kruger, T. (2017). Eesti noored on avatud mõttelaadiga. *MIHUS*, 20, 7–9. Loetud aadressil <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=AKmihus201701.2.6>
- Kruusvall, J. (2016). Rahvussuhted. K. Kallas, R. Vetik, J. Kruusvall, E. Saar, J. Helemäe, L. Kirss, ... P. Ubakivi-Hadachi, *Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2015* (lk 61–71). Loetud aadressil <https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/5peatykk.pdf>
- Kultuuriministeerium. (2016). *Lõimuv Eesti 2020*. Loetud aadressil https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/le2020_arengukava_uuendatud_2016.pdf
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

- Käger, M., Kaldur, K., Pertsjonok, N., Lauring, M., & Nahkur, O. (2019). *Vabatahtlikus tegevuses osalemise uuring*. Loetud aadressil <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/Aruanne.pdf>
- Kütt, K. (2020, 17. jaanuar). Sisseränne suurendab juba viis aastat rahvaarvu. *Pressiteade* nr 7. Loetud aadressil <https://www.stat.ee/pressiteade-2020-007>
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Lagerspetz, M. (2018). Estonian NGOs at the Crossroads of Professionalization and Grassroots Activism. In: D. H. Smith, A. V. Moldavanova & S. Krasynska (Eds.), *The Nonprofit Sector in Eastern Europe, Russia, and Central Asia* (Kd. 1, pp. 154–174). Leiden: Brill.
- Lauristin, M., Vihalemm, P., Kalmus, V., Keller, M., Kiisel, M., Masso, A., Opermann, S., Seppel, K., Vihalemm, T. (2017). Teoreetiline hoovõtt: Ühiskond ja elavik. P. Vihalemm, M. Lauristin, V. Kalmus, & T. Vihalemm (toim), *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu "Mina. Maailm. Meedia" 2002–2014 tulemused* (lk 620–664). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lesińska, M. (2014). The European backlash against immigration and multiculturalism. *Journal of Sociology*, 50(I), 37–50. doi:10.1177/1440783314522189
- Lilleoja, L., & Raudsepp, M. (2016). Cohort-specific value patterns in the new millenium. In: R. Nugin, A. Kannike, & M. Raudsepp (Eds.), *Generations In Estonia: Contemporary Perspectives on Turbulent Times*, vol 5 (pp. 36–70). Tartu: University of Tartu Press.
- Lub, X., Bijvank, M. N., Bal, P. M., Blomme, R., & Schalk, R. (2012). Different or alike? Exploring the psychological contract and commitment of different generations of hospitality workers. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 24(4), 553–573. doi:10.1108/09596111211226824
- McCrindle, M. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*. Bella Vista: McCrindle Research Pty Ltd.
- MTÜ Kogukonna Arengu Ühing. (2013). *Vabatahtlikkus igas eas*. Loetud aadressil http://www.kogukond.eu/public/VKH_projekt/KAU_raamat_EE.pdf

- Möller, G., Ender, J., & Mänd, K. (2009). *Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis*. Loetud aadressil <https://vabatahtlikud.ee/UserFiles/uuringud/osalemine2009.pdf>
- Nagy, Á., & Kölcsey, A. (2017). Generation Alpha: Marketing or Science? *Acta Technologica Dubnicae*, 7(1), 107–115. doi:10.1515/atd-2017-0007
- Narusson, D. (2017). Head praktikad toetavad sotsiaalset kaasatust ja kestlikke kogukondi. *Sotsiaaltöö*, 1, 23–27.
- Nezhina, T., Petukhova, K., Chechetkina, N., & Mindarova, I. (2018). Management of Volunteers in Russia: Explaining the Youth Motivation. In: D. H. Smith, A. V. Moldavanova, & S. Krasynska (Eds.), *The Nonprofit Sector in Eastern Europe, Russia, and Central Asia* (pp. 272–295). Leiden: BRILL.
- Ng, E. S., Gossett, C. W., & Winter, R. (2016). Millennials and public service renewal: introduction on millennials and public service motivation (PSM). *Public Administration Quarterly*, 40(3), 412–428.
- Niiberg, T. (s.a.). *Põlvkonnad ja nende erinevused*. Loetud aadressil <https://www.andras.ee/sites/default/files/t.niiberg29.10.pdf>
- OSKA. (2016). *Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: sotsiaaltöö valdkond. Uuringu lühiversioon*. Loetud aadressil https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/04/Sotsiaaltoos_OSKA_lyhi_veeb-4.pdf
- Põlvkond. (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat*. Loetud aadressil <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=p%C3%B5lvkond&F=M>
- Qualtrics. (2019, July 19). Sample Size Calculator. Retrieved from <https://www.qualtrics.com/blog/calculating-sample-size/>
- Riigikantselei. (2015). *Täpsustatud tegevuskava Euroopa Liidu ümberasustamise ja ümberpaigutamise tegevuste elluviimiseks*. Loetud aadressil https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/failid/vastuvotmise_tegevuskava_08102015.pdf
- Riigikantselei. (2017). *Hooliva riigi poole. Poliitikasuunised Eesti pikaajalise hoolduse süsteemi tõhustamiseks ja pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks*. Loetud aadressil https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/hoolduskoormus/hoolduskoormuse_rakkeruhma_lopparuanne.pdf

- Riigikontroll. (2016). *Riigi ja kohalike omavalitsuste valmisolek võtta vastu rahvusvahelise kaitse taotlejaid ja saanuid*. Loetud aadressil https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/failid/aruanne_pagulased_18.01.2016.pdf
- Rämmer, A. (2019). Väärtustest ja neid kujundavatest teguritest. *Akadeemia*, 8(365), 1347–1381.
- Raudsepp, M. (2011). Values as a Regulative Device of Mind and Culture. I. Tart (Ed.), *Basic human values in Estonia and Baltic Sea countries* (pp. 9–22). Tartu: Tartu University Press.
- Regan, P. M., FitzGerald, G., & Balint, P. (2013). Generational views of information privacy? *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 26(1–2), 81–99. doi:10.1080/13511610.2013.747650
- Robila, M. (2018). *Refugees and Social Integration in Europe*. Retrieved from https://www.un.org/development/desa/family/wp-content/uploads/sites/23/2018/05/Robila_EGM_2018.pdf
- Saar, A. (2010). Muutused Eesti väärtushinnangutes aastail 1990–2008. M. Lauristin, M. Heidmets, R. Vetik (toim), *Eesti inimarengu aruanne 2009* (lk 108–114). Loetud aadressil <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/57737>
- Sarapina, J. (2019). *Multiculturalism in Estonia: views of the youth*. (Master's thesis). Retrieved from <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/115550>
- Scholz, C. (2019). The generations Z in Europe – an introduction. In C. Scholz & A. Renning (Eds.), *Generations Z in Europe: Inputs, insights and implications* (pp. 3–34). Bingley: Emerald Publishing.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1–20. doi.org/10.9707/2307-0919.1116
- Spahiu, D. (2016). Social generation concept in social science research. *European Journal of Research in Social Sciences*, 4(8), 74–81.
- Statistikaamet. (2020a). *RV0222U: Rahvastik soo, rahvuse ja maakonna järgi, 1. jaanuar, haldusjaotus seisuga 01.01.2018* [andmebaas]. Loetud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV0222U>

- Statistikaamet. (2020b). *RV021: Rahvastik soo ja vanuserühma järgi, 1. jaanuar* [andmebaas]. Loetud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV021>
- Statistikaamet. (2020c). *RV0231U: Vähemalt 15-aastased hariduse, soo, vanusrühma ja maakonna järgi, 1. jaanuar, haldusjaotus seisuga 01.01.2018* [andmebaas]. Loetud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV0231U>
- Statistikaamet. (2020d). *TT0202: Hõivatud vanuserühma ja tegevusala (EMTAK 2008) järgi* [andmebaas]. Loetud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?DataSetCode=TT0202>
- Statistikaamet. (2020e). *TT209: Hõivatud vanuserühma ja majandussektori järgi* [andmebaas]. Loetud aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=TT209#>
- Sutrop, M., & Kraav, I. (2010). Koolinoorte väärtused ja väärtuskasvatus. *Eesti inimarengu aruanne* (lk 122–127). Loetud aadressil <https://kogu.ee/public/eia2009/EIA2009redis.pdf>
- Tammert, P. (2019). *Millist riiki?* Loetud aadressil <https://p2pkoolitus.ee/wp-content/uploads/Millist-riiki.pdf>
- UNHCR. (2017). *UNHCR Statistical Yearbook 2016*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/statistics/country/5a8ee0387/unhcr-statistical-yearbook-2016-16th-edition.html>
- Vabariigi Valitsus. (2017). *Eestisse ümberpaigutatud ja -asustatud pagulased*. Loetud aadressil https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/failid/eestisse_umberpaigutatud_tabel_26.07.17.pdf
- Vihalemm, P., Lauristin, M., Kalmus, V., & Vihalemm, T. (2017). Kokkuvõte. P. Vihalemm, M. Lauristin, V. Kalmus, & T. Vihalemm (toim), *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu "Mina. Maailm. Meedia" 2002–2014 tulemused* (lk 699–721). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vihma, P., & Lippus, M. (2014). *Eesti kogukondade hetkeseis*. Loetud aadressil <https://www.kysk.ee/failid/Upload/files/Uuringud/Kogukonnauuring.pdf>
- Voog, A. (2016). *Arvamusuuring Eesti elanike hoiakutest pagulastesse*. Loetud aadressil <https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content->

editors/failid/arvamusuuring_eesti_elanike_hoiakutest_pagulastesse_nov.2016.pdf

- Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus. (2006). *Riigi Teataja I*, 2, 3; *Riigi Teataja I*, 06.05.2020, 45. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020045>
- Välismaalaste seadus. (2010). *Riigi Teataja I*, 3, 4; *Riigi Teataja I*, 06.05.2020, 46. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020046>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Loetud aadressil <https://dspace.ut.ee/handle/10062/36419>
- Äär, H., & Servinski, M. (2019, 16. aprill). Rohkem kui pool Eestimaast on asustamata. Loetud aadressil <https://blog.stat.ee/2019/04/16/uile-poole-eestimaast-on-asustamata/>
- Wilterdink, N., & Form, W. (2019). Social change. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/social-change>

Lisa 1. Uuringu ankeet

Põlvkondlikud erinevused 11–40-aastaste eestlaste seas

Tere!

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korralduse 3. aasta üliõpilane. Viin läbi uurimust põlvkondlike erinevuste kohta ning seepärast vajan Teie abi, et uurida väärtuste, ühiskondlike muutuste, mitmekultuurilisuse ja kogukondliku ning vabatahtliku töö kohta esinevaid hoiakuid 11–40-aastaste eestlaste seas.

Tänades,
Ege Kõrge

* Kohustuslik

Üldandmed

Vanus *

☐ 11	☐ 19	☐ 27	☐ 35
☐ 12	☐ 20	☐ 28	☐ 36
☐ 13	☐ 21	☐ 29	☐ 37
☐ 14	☐ 22	☐ 30	☐ 38
☐ 15	☐ 23	☐ 31	☐ 39
☐ 16	☐ 24	☐ 32	☐ 40
☐ 17	☐ 25	☐ 33	
☐ 18	☐ 26	☐ 34	

Sugu *

- ☐ mees
- ☐ naine

Asukoht *

☐ Anija vald	☐ Jõelähtme vald	☐ Kiili vald
☐ Harku vald	☐ Keila linn	☐ Kose vald

Lisa 1 järg

☐ Kuusalu vald	☐ Türi vald	☐ Märjamaa vald
☐ Loksa linn	☐ Haapsalu linn	☐ Rapla vald
☐ Lääne-Harju vald	☐ Lääne-Nigula vald	☐ Muhu vald
☐ Maardu linn	☐ Vormsi vald	☐ Ruhnu vald
☐ Raasiku vald	☐ Haljala vald	☐ Saaremaa vald
☐ Rae vald	☐ Kadrina vald	☐ Elva vald
☐ Saku vald	☐ Rakvere linn	☐ Kambja vald
☐ Saue vald	☐ Rakvere vald	☐ Kastre vald
☐ Tallinna linn	☐ Tapa vald	☐ Luunja vald
☐ Viimsi vald	☐ Vinni vald	☐ Nõo vald
☐ Hiiumaa vald	☐ Viru-Nigula vald	☐ Peipsiääre vald
☐ Alutaguse vald	☐ Väike-Maarja vald	☐ Tartu linn
☐ Jõhvi vald	☐ Kanepi vald	☐ Tartu vald
☐ Kohtla-Järve linn	☐ Põlva vald	☐ Otepää vald
☐ Lüganuse vald	☐ Räpina vald	☐ Tõrva vald
☐ Narva linn	☐ Häädemeeste vald	☐ Valga vald
☐ Narva-Jõesuu linn	☐ Kihnu vald	☐ Mulgi vald
☐ Sillamäe linn	☐ Lääneranna vald	☐ Põhja-Sakala vald
☐ Toila vald	☐ Põhja-Pärnumaa vald	☐ Viljandi linn
☐ Jõgeva vald	☐ Pärnu linn	☐ Viljandi vald
☐ Mustvee vald	☐ Saarde vald	☐ Antsla vald
☐ Põltsamaa vald	☐ Tori vald	☐ Rõuge vald
☐ Järva vald	☐ Kehtna vald	☐ Setomaa vald
☐ Paide linn	☐ Kohila vald	☐ Võru linn
		☐ Võru vald

Väärtused

Millised on Teie väärtused elus? (Võimalik valida mitu vastust) *

- ☐ Edu
- ☐ Perekond
- ☐ Traditsioonide järgimine
- ☐ Isiklik areng
- ☐ Lojaalsus
- ☐ Patriotism
- ☐ Võrdõiguslikkus
- ☐ Demokraatia

Lisa 1 järg

- ☐ Töökus
- ☐ Väärikus
- ☐ Tervis
- ☐ Elu nautimine
- ☐ Uudishimu
- ☐ Vabadus
- ☐ Ausus
- ☐ Loovus
- ☐ Muu...

Mis on Teile oluline? (Võimalik märkida mitu vastust) *

- ☐ Tervis
- ☐ Puhas looduskeskkond
- ☐ Sisemine tasakaal
- ☐ Vabadus
- ☐ Ühiskondlik tunnustus
- ☐ Eneseteostus
- ☐ Turvalisus (isiklik ja riiklik turvalisus)
- ☐ Traditsioonide järgimine
- ☐ Võrdsus ja tolerantsus
- ☐ Panus ühiskondlikku arengusse
- ☐ Edu
- ☐ Loovus
- ☐ Rikkus
- ☐ Perekond
- ☐ Abivalmidus
- ☐ Iseseisvus
- ☐ Meeskonnatöö
- ☐ Võrdsus

Lisa 1 järg

☐ Muu...

Milline väärtus (vaadake eelmist küsimust) on Teile kõige olulisem? *

(Lühike tekstiline vastus).....

Mis või kes on kujundanud Teie väärtusi? (Võimalik märkida mitu vastust) *

- ☐ Vanemad
- ☐ Õpetajad
- ☐ Sõbrad
- ☐ Keskkond
- ☐ Haridus
- ☐ Töö
- ☐ Ühingusse kuulumine
- ☐ Hobid
- ☐ Muu...

Kas tajute erinevust väärtuste osas endast nooremate või vanemate inimestega? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Milles need tajutud erinevused seisnevad?

(Pikk vastuse tekst).....

Muutused ühiskonnas

Kas panete tähele Eestis toimuvaid ühiskondlikke protsesse? (Muutused mille korral jaguneb ühiskond kaheks grupiks- inimesteks kes pooldavad muutusi ja need kes ei soovi muudatusi) *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Lisa 1 järg

Milliseid ühiskondlikke muutusi olete tähele pannud? (Võimalik valida mitu vastust) *

- ☐ Poliitilised
- ☐ Kultuurilised
- ☐ Majanduslikud
- ☐ Sotsiaalsed
- ☐ Vähemuste kaitse
- ☐ Riigikaitse
- ☐ Kodanike liikumised
- ☐ Muu...

Nimetage üks sündmus Eestis või maailmas, mis on olnud ühiskonna muutusel Eestis kõige suurema mõjuga? *

(Lühike vastuse tekst).....

Mil määral nõustute väitega, et ühiskondlikud muutused on vajalikud? *

Täielikult nõus 1 2 3 4 5 Üldse mitte nõus

Kui palju nõustute väitega, et ühiskondlike muutuste esinemine on Teie jaoks positiivne? *

Üldse mitte nõus 1 2 3 4 5 Täielikult nõus

Mil määral nõustute väitega, et eluolu on Eestis viimase 5 aasta jooksul paranenud tänu ühiskonnas toimunud muutustele? *

Täielikult nõus 1 2 3 4 5 Üldse mitte nõus

Lisa 1 järg

Mitmekultuursus Eestis

Kas Eesti on mitmekultuurne riik? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Mil määral nõustute väitega, et erineva kultuuritaustaga inimesed rikastavad meie kultuuri? *

Täiesti nõus 1 2 3 4 5 Üldse mitte nõus

Mil määral nõustute väitega, et erinevate rahvusgruppide olemasolu korral on konfliktid ühiskonnas paratamatud? *

Üldse mitte nõus 1 2 3 4 5 Täiesti nõus

Kui palju nõustute väitega, et Eestisse vastuvõetud pagulased integreeruvad siinsesse ühiskonda hästi? *

Täiesti nõus 1 2 3 4 5 Üldse mitte nõus

Kui palju nõustute väitega, et pagulased aitavad Eesti ühiskonda sallivamaks ja avatumaks muuta? *

Üldse mitte nõus 1 2 3 4 5 Täiesti nõus

Välismaalased, sealhulgas pagulased, on lahendus tööjõu puuduse vähendamiseks? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Kas võõrad kultuurid ohustavad Teie arvates Eesti kultuuri? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Lisa 1 järg

Kui vastasite eelnevale küsimusele jaatavalt siis palun kirjeldage lühidalt milles seisneb oht Eesti kultuurile?

(Pikk vastuse tekst).....

Kogukonna- ja vabatahtlik töö

Kas tunnete end kuuluvat mõne kogukonna hulka? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Kui Te vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt siis palun vastake lühidalt millise kogukonnaga ühtekuuluvust tajute.

(Pikk vastuse tekst).....

Kas olete varasemalt kogukonna- (nt talgud, ürituste korraldamine jne) ja vabatahtliku tööga (abistanud kedagi, aidanud spordiüritustel jne) kokku puutunud? *

- ☐ Jah, kogukonnatöoga
- ☐ Jah, vabatahtliku tööga
- ☐ Ei

Kui Te vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt siis palun täpsustage millisel viisil olete kogukonna- või vabatahtlikku tööd teinud.

(Pikk vastuse tekst).....

Millised tegurid on Teie jaoks olulised tegemaks vabatahtliku või kogukonnatööd? (Olete teinud või mille pärast teeksite) (Võimalik valida mitu vastust) *

- ☐ Soov panustada teiste heaolusse
- ☐ Kogemuste ja teadmiste hankimiseks
- ☐ Kogukondlikusse arengusse panustamine

Lisa 1 järg

- ☐ Puhtam keskkond
- ☐ Suhtlusringi laiendamine
- ☐ Kogukonna turvalisus
- ☐ Eneseteostus
- ☐ Sest see on osa ühiskonnast
- ☐ Muu...

Millises valdkonnas teete või sooviksite teha vabatahtlikku tööd? (Võimalik märkida mitu vastust) *

- ☐ Sotsiaal/ hoolekanne (laste- ja vanadekodud, intellekti- ja liikumispuudega isikud, varjupaigad jne)
- ☐ Sport (spordirajatiste hooldamine, suurüritustel abistamine, üritustesarja korraldamine jne)
- ☐ Kultuur (muuseumid, raamatukogud, näitused jne)
- ☐ Loomad (loomade varjupaigad)
- ☐ Toiduabi (kirikute supiköögid, Toidupank jne)
- ☐ Loodus (Teeme Ära talgupäev, keskkonnakaitse jne)
- ☐ Muu...

Kas Teie arvates aitab kogukonna tundmine ja selle arengusse panustamine suurendada nii isiklikku turvatunnet kui ka kogukondlikku turvalisust? *

- ☐ Jah
- ☐ Ei

SUMMARY

GENERATIONAL DIFFERENCES IN PERCEPTIONS OF COMMUNITY, VOLUNTEERING AND MULTICULTURALISM ON THE EXAMPLE OF GENERATIONS Y AND Z

Ege Kõrge

It is widely believed that each succeeding generation is different from the older generation in their perceptions. Previous research has shown that today's young people are more open to different nationalities and social groups, they are tolerant. They do not support traditions but prefer personal development and are ready to help those in need, while older generations prefer tradition and security. It is sometimes difficult for different generations to understand each other because their expectations do not always match.

The thesis provides an overview of the differences and similarities between the Estonian Y and Z generations. Theoretical starting points and comparison with different countries are presented on the topics of values, social change, multiculturalism in the society, and community and volunteer work. The aim of the thesis is to study the opinions of Generations Y and Z in relation to community, volunteering and multiculturalism, and, accordingly, make suggestions to volunteer and community organizations for involving Generation Z.

The empirical part is based on the views of Estonians aged 11–40 and the analysis of the opinions they share. A quantitative research method has been used. The survey was conducted online through a questionnaire survey with a total of 303 respondents.

The results indicate that there were no big differences in the values of young and middle-aged people. Representatives of the older generation considered family and health to be the most important, whereas younger people value family and freedom the most.

Regarding value educators, both generations have different opinions – the older generation considers the influence of parents, the environment and friends important, while the younger generation of men values the influence of teachers and friends. Women, however, appreciate the role of parents, friends and the environment in the transmission of values, ranking the influence of teachers in the fifth place for them.

Men and women aged 11–25 find that older people prefer traditions, while Estonians aged 26–40 think that younger people are more selfish and prefer material values. In this research, the preference for following the traditions of the older generation was not confirmed.

The younger generation has more experience in community and volunteer work than older people, and people living in cities have an advantage in these areas due to their location. Representatives of both generations are the most interested in activities in the fields of culture, sports and nature, but helping animals is also important for them.

The older generation is waiting for an opportunity for self-support. Women of the studied generations are also ready to lend a helping hand in the field of care. Younger people want to acquire new skills or knowledge through volunteering.

Knowledge of the community and activities related to its development can, in the opinion of both generations, increase personal but also community security. A large part of the Y and Z generation respondents think that Estonia is a multicultural country. Both generations are sceptical to the idea that foreigners, including refugees, are the key to reducing labour shortages.

Both generations think that foreign cultures do not endanger Estonian culture. There were slightly more (compared to generation Z) respondents from generation Y who thought that local culture is endangered by foreign customs and religions. The danger was perceived by the representatives of both generations with regard to changes in customs, and there is also fear that the Estonian language might disappear.

The results of the survey show that young people are ready to help in areas that interest them and offer novelty in the form of knowledge or experience. As the younger generation of women is interested in volunteering in the field of social work, there is a potential for

their involvement. Changes in the society are perceived as directly affecting generations, but the general consensus is that the changes are positive. The author of the thesis did not notice any difference in values, which are quite similar in both generations.

Based on the theoretical framework of the thesis and the conducted research, the author makes suggestions to organizations or communities working with young people:

- It should be easy for young people to join any activities
- They need to be offered new knowledge or skills
- Preference could be given to short-term activities or online volunteering
- Working in an international group may be considered

The attitudes of Estonia as a multicultural country still need further research. The responses obtained and later conclusions made in this study do not provide a complete overview of how today's Estonian young people view the diversity of cultures and how they are affected in this respect by the cultural space surrounding them.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ege Kõrge,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Põlvkondade erinevused kogukonna, vabatahtlikkuse ja mitmekultuursuse tajumisel Y ja Z põlvkonna näitel, mille juhendaja on Liina Käär, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ege Kõrge

20.05.2020